

MEGJELENT
a
Budapesti
Czím- és Lakásjegyzék

XXVII. ÉVFOLYAM. **1916.** XXVII. ÉVFOLYAM.

Ára vászonkötésben 32 korona.

Kiadja a Franklin-Társulat.

Kapható minden könyvkereskedésben.

MARDOCHEUS

írta

Berczellyné Gajary Böske.

Ára 1 korona 50 fillér.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. szám
és minden könyvkereskedésben.

Vadászsportot űző
hadbavonultak

hozzátartozói rendeljék meg részükre a

„**NIMRÓD**”

KÉPES VADÁSZLAPOT

(állandó havi melléklete)

„**A vadászab**”

czimű kynologiai szaklap), melyet utá-
nuk küldünk a harczterre, kórházba,
üdülőtelepre. — Nagy örömet és szel-
lemi szórakozást nyújtanak vele vadász-
hozzátartozóinknak odakünn a fronton.

A «Nimród» megjelenik minden hó-
1-én, 10-én és 20-án. Előfizetési ára
(«A vadászab» cz. melléklettel együtt)
egy évre 12 K, fél évre 6 K, negyed évre 3 K

Mutatványszámokat szívesen küld a „Nimród” szerkesz-
tőség és kiadóhivatal, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Kultura és Tudomány

minden kötete a modern gondolkodás kiváló terméke.

1. Széchenyi eszmevilága. I. *Gaal Jeno, Beöthy Zsolt, Probászka Ottokár, Kenessey Béla, gróf Vay Gáborné, gróf Andrássy Gyula tanulmányai.* Kötve K 1.60
2. A szikratáviró. *A. Slaby* tanárnak a német császár előtt tartott felolvasásai után átdolgozta *Kreuzer Géza* mérnök. Kötve K 1.20
- 3-4. A természettudomány fejlődésének története. Két kötet. Írta *Wilhelm Bölsche*, ford. *Schöpfung Aladár.* Kötve K 2.40
5. Kant-Breviarium. Kant világnézete és életfelfogása. A művelt ember számára, Kant irataiból összeállította *dr. Gross Félix*, ford. *dr. Polgár Gyula.* Kötve K 1.60
6. Az emberiség jövője. Írta *Heinrich Lotzky*, fordította *Schöpfung Aladár.* Kötve K 1.20
7. A vagyon tudománya. Írta *I. A. Hobson*, fordította *dr. Siod Zoltán.* Kötve K 2.—
8. A szociológia vázlata. Írta *G. Palante*, ford. *dr. Mikes Lajos.* Kötve K 1.60
9. A tömegek lélektana. Írta *Le Bon*, ford. *Balla Antal.* Kötve K 2.—
10. Rodin beszélgetései a művészetéről. Összegejtötte *Paul Gsell*, ford. *Farkas Zoltán.* Kötve K 1.20
11. Henri Bergson filozófiája. Írta *René Gillouin*, ford. *Farkas Zoltán.* Kötve K 1.20
12. Széchenyi eszmevilága. II. kötet. *Apáthy István, Imre Sándor, Pauler Akos, Zsilinszky Mihály, Márki Sándor, Gaal Jenő* tanulmányai. Kötve K 1.60
13. A francia irodalom főirányai. Írta *G. L. Strachey*, angolból ford. *Schöpfung Aladár.* Kötve K 1.60
14. A világegyetem élete. Írta *Svante Arrhenius*, fordította *Polgár Gyula.* Kötve K 2.—
15. Az ember helye a természetben. Írta *Lenhossék Mihály dr.* Kötve K 1.60
16. Az élet értelme és értéke. Írta *Rudolf von Eucken*, ford. *Schöpfung Aladár.* Kötve K 2.—
17. A gondolatszabadság története. Írta *J. B. Bury*, ford. *Balog Gábor.* Kötve K 2.—

Megrendelhetők:

LAMPEL R. könyvkereskedése (WODIANER F. és FIAI) R.-T.-nál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben. ✓

AZ AËRO

A repüléssel, léghajózással és a motorsportok minden ágával foglalkozó egyedüli magyar folyóirat.

Minden számában érdekes és eredeti fényképfelvételeket közöl. Különösen figyelemre méltók a léghajózás és repülés hadi alkalmazásáról írott közleményei, valamint az ifjuság számára külön fenntartott kisrepülőgépeket tartalmaz. * (modell) rovata. *

Mutatványszámokat a kiadóhivatal szívesen küld

Budapest, I. ker., Retek-utca 46. sz.

Magyar Könyvtár
A FRONTRA!

10
füzet; tartalmaz

64
kitűnő elbeszélést és

3

koronába kerül,
tábori csomagolással
együtt.

Mindenütt kapható!

RENDELÉSNEK SZÍVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI

11. SZ. 1916. (63. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 12.

Szerkesztési iroda: IV. Vármeze-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

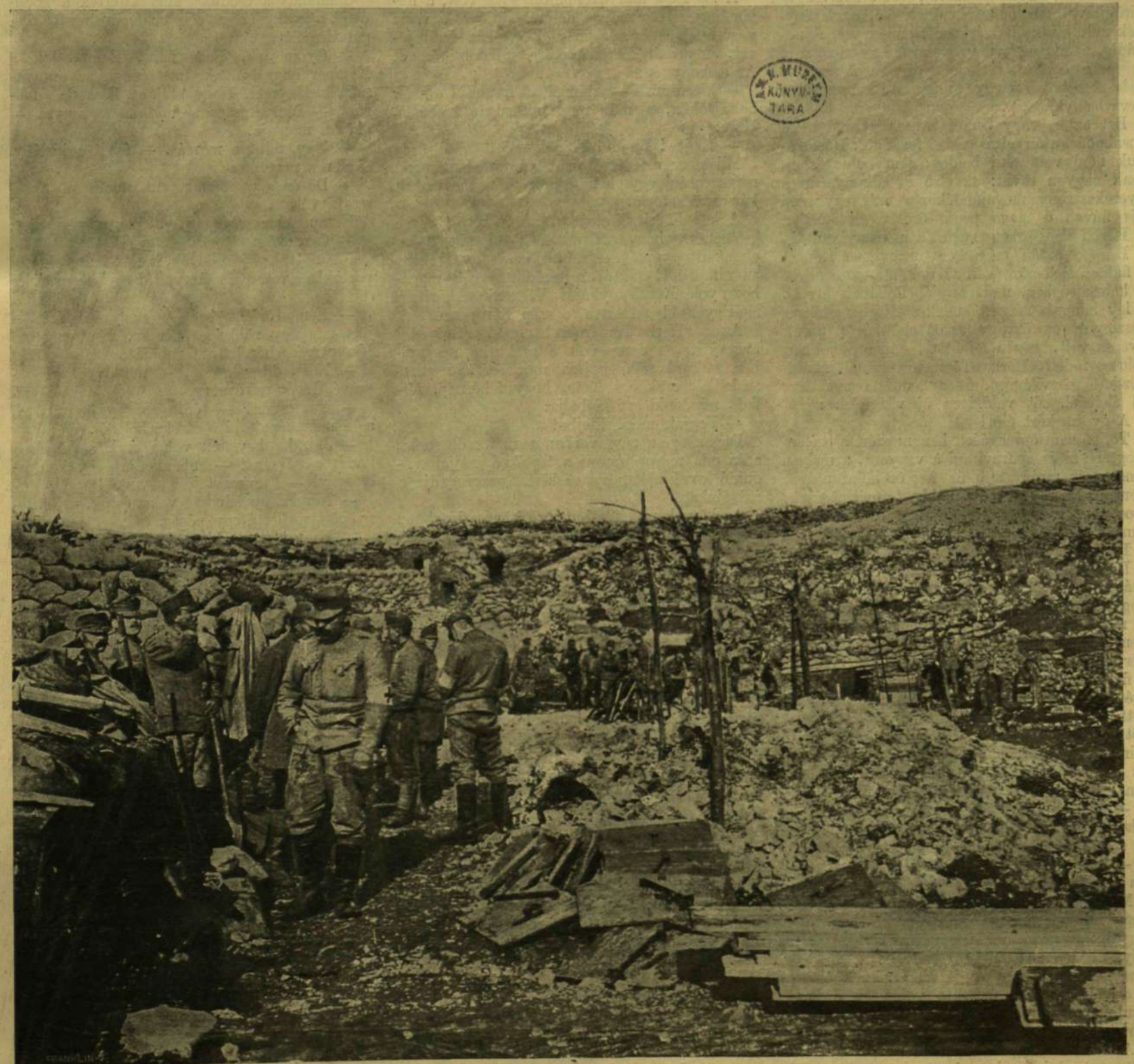
Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 20 korona.
Fél évre — 10 korona.
Negyed évre — 5 korona.

A „Világkronika”-val
negyed évenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldij is eszolandó.

A TARTALÉK FEDEZÉKEI.

A DÉLNYUGATI HARCSZÉKTÉRRŐL. — Török Sándor felvétele.

AZ ÜRGE.

Regény. — Irta Zsoldos László.

ELSŐ RÉSZ.

I.

Herba Tóni. Hm. A mókusképi, agyafúrt öreg.

A múltnak mily színes foszlányai lebuknak meg előttem, a hogy eszembe jut a neve, s jaj, édes Istenkém, de minő bolondos egy erkölcsbeli maskarát nem férczel össze belőle egy-kettőre az emlékezet szabója. Herba Tóni volt az a híres nevezetes ember, a ki...

De eszt, ne kössük be a zsákot, a mikor még nincs benne semmi. El kell mondani előbb mindent töviről-hegyire, úgy, miként az akarva, nem akarva a történet rendje szerint emitt következik...

Tizenhét év előtt történt.

Herba Tóninak volt Váczon három szép, nagy háza, (egy még a szüleitől, kettőt ő maga szerzett hozzá) remekül termő szőlője s azonkívül is vagy százezer forintnyi készpénz vagyona a takarékbán. Gyümölcsfáival, szőlőtökeivel és virágjaival bibelődő, magának élő, agglégénynek induló magába zárkózott ember volt mindaddig, a míg negyvenéves korában váratlanul és magamagának is legnagyobb meglepetésére bele nem bomlott egy budapesti, tizenhatéves árva lánykába.

Ezt aztán vagy ösztől tavaszig tartó belső tusakodás után el is vette feleségül. Házasságuk nem volt sem boldog, sem boldogtalan, csak nagyon rövid: az első év alkonyatán a gyerekkasszony megajándékozta urát egy szép kis fiúval, ő maga pedig örökre elköltözött.

Herba Tóni sokáig búsult a menyecske után. Hanem aztán lassanként megvigasztalódott a fiában. Belső a ki azért kapta ezt a nevet a keresztségben, mert anyját Bellának hívták s így hangzás szerint emlékeztette az elhunyt asszonyra az özvegy apát) egészséges, pufók gyerek volt, szépen fejlődött, s mentől jobban fölcserepedett, Herba Tóni előtt annál inkább kezdett megvilágosodni egy eddig ismeretlen, új életel, sőt valóságos új világnézet!

A gyermekért élni! Többé nem önmagáért, hanem ezért a czélért megtartani és gyarapítani a vagyont, a melyet most már majd az ő fia fog örökölni utána, nem pedig (a mi azelőtt oly természetesnek, most azonban már értelmetlen ostobaságnak tűnt föl előtte) a rokonok.

Rokonok. Szép, szép. De micsoda óriási úr. választja el az atyafiságos érzületet attól a nagyszerű távlattól, hogy ha majd egyszer valamikor Herba Tónit is magához szólítja az Isten, hát Herba Tóni nem fog elmúlni a halálban, mert véreből való vér és húsából való hús fog élni utána, helyette a fiában, sőt dolgos keze munkája, a fölépített szép házak, a megművelt szőlő s a megszerzett vagyon sem válnak hűtlenné az elköltözött Herba Tónihoz: mert hiszen ezek mind-mind megmaradnak az ő életfája hajtásának, az ő élete másának, vagyis tovább folytatónak birtokában és szolgálatában.

Nem is fa, a melyeknek nincsen lombja, — állapította meg elégtelen, s szeretettel nézte el a kishű pirospozsgás, csinos orozóját.

— Szép gyerek, — mondogatta ilyenkor. — Az anyjára ütött. Mostan eszmélt rá csak igazában Herba Tóni, hogy micsoda könnyelműség is volt az tőle: vagyont szerezni, holott nőtelennek szánt élete folyása egyenest idegen (mivel fia mellett most már a rokonokat is idegeneknek érezte a szívéhez) révbe úsztatta volna az ő keze munkájának és az ő spekuláló eszének egész bárkára való dús gyümölcsöt.

A kis Béla meglevése ennek mind véget vetett, a gondviselés kormányával amaz egyedül természetes irányba hajtván az élet gyümölcseivel megrakott hajót, a hol a végponton

mindnyájan megnyugvással kötünk ki, mert lelővén az élet hídjáról, abban a tudatban tártuk szét Mózesként a karunkat az ígért földje felé, hogy:

— Íme, a rév, a hol ivadékunk árnyékában megpihenünk!...
No, hanem azért nem akart megpihenni a mókusképi. Dolgos ember volt világleletében, vasszervezet: csuda-e, ha szeretett élni?
Ő szokta mondogatni a «Kúriás éttermében, kicsit pongyolán ugyan, de annál nagyobb meggyőződéssel:

— Urak, hideg vízben mosdani, forró csókban fürdeni és közbe azután egy kis jó boroscska, ez a fő!

A fiatalok nevettek rajta:

— Öreg legény vagy te már, Tóni bácsi! Pedig aligha volt igazuk. Minden embernek a lelke mélyében bujkál bent egy ürge és sohasem lehet tudni, mikor, hol és hogy bújik ki egyszer csak az ürgelyukon.

A kis Béla már tizenhárom éves volt, a mikor, egy meleg májusi délután apjával a váci vasútállomás közelében a Vörös-ház felől jövet, az utczán hirtelen nagy riadalom támad. Az asszonyép:

— «Jézusomb!» — sikongással menekül a szűk boltajtókba, s már messziről zúg a kiabálás, hogy:

— Elejbe! Elejbe! Fogják meg!
Miközben a főtérről örült vágatásban ragad maga után egy két hintót két megvadult bárszonyfeketé ló.

A két libériás kocsis a bakon elkétségbeesve erőlködött, hogy valamiképen elkapassa az elszakadt gyepő hosszabbik szárát, míg bent az elragadott hintóban rémülten öleli magához nyolczéves leánykáját Vácznak akkoriban legirigyeltebb asszonya, a szép Kemperné.

Az öreg Herba Tóni (mert bizony ötvenegyedik évét járta, s derek volt a mókusképe hegyiben felkunkorodó bajsza meg szétálló pofaszakállja), csak azt látta, hogy fehérrép, férfiak, mindenki azt kiabálja:

— Fogják meg! Elejbe!
De az egész zárzavarnak nem akadt senki, a ki oda merne ugrani a tajtékzó szájjal száguldó lovak elé, hogy vaskézrel megragadjja a zablájukat.

A következő szemhunyorításban (hisz' az egész egy-két pillanatig tartott) a kicsit köpezős, zömök, de azért még mindig acéllizmu férfi mint a villám ugrott a megszeppent Belsőcska mellől a gyalogjáróról a göröngyös kocsiút közepére, vakmerően elkapta a keze ügyébe eső ló zabláját.

Jómaga is kénytelen volt velük futni vagy két ugrásnyit, de félkezével bikaerősen meg rántotta az egyik állat zabláját, másik öklével pedig olyan irtoztatón vágta orron a másikat, hogy a két megvadult dög kínjában fölágaskodott és megállt.

Most már öten is szaladtak a segítségére, az időközben leugrott kocsisal együtt nagy ügygyel-bajjal megfékeztek a toporzóelő lovakat.

Kemperné szerencsésen kiszállhatott a hintóból a csinos szőke leánykával. A délcég, szőke asszony, bal karjával a remegő gyermek fejét ölelve karcsú derekához, az ijedségtől még mindig sápadtan, de már boldogságtól csillogó szemmel lépett oda az erőszívében főtt rákká vörösödött képi üreghez.

— Noné, a Herba úr!
— Éljen!
— Még ugyan megszegyenit sok fiatal!
— Hehe, jó marka van az öregnek!
— Ez már teszi! — rivalgott a falak melől kimerészkedő utczánép, mialatt a kocsis meg egy henteslegény kifogta a még egyre ijedező állatokat.

A szép asszony bizonyos szertartásszerű

ünnepiességgel, hálásan nyújtotta Herbának a fehér selyemkeztűs kacsóját:

— Hogy' köszönjem meg, uram, ezt a...? — rebegette meghatóttan.

— Oh, Istenem! — szepegett a leányka. — Gyönyörű dolog volt! Végtelenül köszönöm. Ugye, lesz szíves megmondani a nevét?

A mókusképi öreg maga sem tudta, hogy történt az egész. Csupán ezukros-mákosmetélt színű pofaszakállja mozgásából látszott, hogy ő is érzi, hogy most valami rendkívüli nagy, pompás dologt cselekedett, a miért máris megérkezett a jutalom: a büszke, szép Kemperné, ime, hálásan néz reája s megindultan szorongatja a kezét.

A jelenet hőse előbb kifújta magát, s aztán: — Herba Tóni vagyok, — mutatkozott be kicsit elfogultan.

Megtörülte a gyöngyöző homlokát: — Vagyis Antal. De hát már engem csak Herba Tóninak ösmer az egész város.

S mialatt a csődület közt kitértek a kocsiútról a gyalogjáróra, ő is boldogan intette magához a fiát.

— Gyere ide, Béla fiam! Bemutatlak a Kemper nagyságának, meg ennek az aranyos szép kislánynak. Hogy hívják? Elzácska. Igazán, — hunyorgatta szemét az asszonyra — akár a mamája.

— Úgy, mint a mamát, — felelt a kislány. Herba nevetett:

— De én a mamának sem tudom ám a keresztnevét.

Kemperné mosolyogva fedte meg a gyermeket: — Csacsikám. Mondd, hogy Elza!

Körülettük a járó-kelők, kofák, boltosok csoportokba verődve tárgyalták a szenzációs esetet.

— Nem történt baja a nagyságának? — jött oda egy zöldséges néni, megtapogatta Kemperné fehér batiszt ruháját.

— Nem, édes lelkem, — mosolygott Kemperné, Elzát cirógatva.

— Na, csuda! — tódította egy öreg bácsi, a ki most lépett ki a fazekasboltból.

— Jaj, ha bevitték volna ezek a dögök a kocsit a pályára! — sópáncodott egy koldus-asszony. — Épp most jött a vonat!

— Nem nagy kár lett volna értük, — dűnyögött mellette egy pógár.

— Ki mulatna akkor eztán a Boszorkány-villában? — gúnyolódott a szomszédjának suttogva egy epésképi, vén kisasszony.

— Az ám, — ümmögött a másik.

Kemperné csak gyöngéden cirógatta a kis leányát:

— Drága piczikém, úgye nagyon megijedtél?

— Katonadolog, hugocskám, — próbálta Herba tréfásra fordítani a még mindig szepegő kis leány kedvét. Aztán a fiához fordult:

— Enyje, Béla fiam, szaladj be csak ide a boltoshoz egy pohár jó friss vizecskéért. Az majd rendbehozza a kicsikét.

— Oh, nagyon kedves, — vette át két percz mulva Bélától a vizespoharat Kemperné. — Köszönöm, kis gavallér.

S odanyújtotta a gyermeknek: — Igyál egy kortyot szivecském.

A boltos visszakarta a poharát, a szép asszony pedig kiadta a jelszót:

— Na, most pedig sétáljunk szépen haza erre az ijedségre. — S ugyanekkor nyájasan fordult Herbához:

— Ugyebár, bazakísérnek?

Valami különösen behelzögő hangja volt, a minek nehéz lett volna ellentmondani.

Elzácska félenken simult az anyjához:

— Mamuskám, ő is? — és az örömtől csillogó szemű Béla gyerekre mutatott.

A fehérruhás asszony nevetett: — Hát persze, te kis bohó. A kis fiú is jön a papájával.

Elindultak együtt, párosával. Elül a két gyerek, s mögöttük Kemperné meg Tóni. Az emberek, a kik bármelyik utcából jöttek is át a főtéren, már mind-mind hallották az esetet, epésen néztek utánuk:

— Noné, Herba Tóni már ott sűtkérezik Kemperné mellett!

— Ha ló nincs, mert hát kifogták a lovait, jó a számár is, — gúnyolódott valaki.

— Vén bolond! Az is belekerül a kelezpebe.

Ennek a bosszús irigykedésnek is megvolt az alapja. Kemperék villájába, melynek homlokzatán aranyos színben ragyogott a napfényben a ház úrnője nevével ez a fölírás, hogy:

«Eliz-lak»

mesterembereken, megymáson kívül váci, polgári ruhában járó lélek még be nem tette a lábát. Csak huszártisztek. No, meg csak a budapesti s bécsi bankárok, tőkepénzesek és balekok, a kiket Kemper Gusztáv, az a csudálatos, sőt egyenesen titokzatos pályafutású, szerencsés nagyvállalkozó kisebb-nagyobb csoportokban minden héten kétszer-háromszor magával hozott vacsorára, az őt vagy hatórai gyorsvonaton.

Kemper, a ki néhány év alatt állítólag akkora vagyont harácsol össze (vagy ha a vagyon mese is volt, de az bizonyos, hogy oly szédítő jövedelmekre tett szert), amekkorát a legtöbb ügyes, szorgalmas és tisztességes üzletember egész életén keresztül is alig bír elérni, különös egy úr volt. Legalább ilyesmire kell következtetni például abból, hogy százezrekben dúskáló ember létére a budapesti Andrassy-út vagy Lipótváros, (ámbar, hogy Kemperék nem voltak zsidók, sőt még vendégeik között is fehér holló volt ez a fajta) avagy, a budai hegyek valamelyik kies villanegyede helyett (a hol gazdag emberek mind igen jól elten-gódhetnek) éppen Váczon építtetett magának amerikai gyorsasággal egy nagyon furcsa, bizarr úrilakot a Dunaparton, s ott telepedett meg

másfél esztendeje, (t. i. akkor, húsz év előtt), valóban feltűnően szép feleségével s egyetlen kislányukkal, az akkoriban még csupán hét esztendő Elzával.

De nem azért választotta otthonául ezt az igénytelen, csendes és jámbor püspöki várost, mintha talán itt a világ zajától elvonult életbe akart volna feleségétől beletemetkezni; dehogyan! Épp ellenkezőleg.

Kemperék oly pazarul rendezkedtek volt be az új otthonban, s annyira zajos és majdnem kihívón fényűző életmódot hozítottak meg az Eliz-lakban, hogy az embernek szinte megállt az esze: mit jelenthet ez az örökös czéző és miféle családi élet lehet az, a hol az asszony körül folytonosan fiatal huszártisztek legyekednek? Miféle nő lehet az és micsoda férj a férfi, a ki ezt látja, tudja, sőt valóságosan maga rendezi?

A tisztak, a kik közül nem egy a szó szoros értelmében fülig szerelmes volt az erős természetű és mégis karcsú, magas, sugár, igazán délcég, szép szőke Kempernébe, legnagyobb bosszúságukra nem tudták volna maguk közt semmi rosszat sem mondani az Eliz-lak csudálatos úrnőjéről, hacsak azt nem, hogy úgy játszik velük, mint a bűvész a kártyákkal: hol Pákay báró, a szerelemféltésben örökké zsörtölődő kis hadnagy veszi észre, hogy szíven találta egy sejtelmes mosolyával, hol Babóty százados, hogy épp ebben a pillanatban készült kérdőre vonni önágyaságát az immár tőrhetetlen frivol játék miatt, a mit vele űz és ugyanakkor már egy kukkot sem tud szólni, hanem néma tisztelettel csókolja meg a kacérul szája elé csapott, bárszonyosan puba, keskeny kacsót. Hol meg az ennél a különös házánál igazán különleges szerepre predesztinált, örökké hideg Vereczky főhadnagyot, avagy az ábrándos szemű Simány kadétot ejti a bűvész abba a fura helyzetbe, hogy boldog izgalommal szorítja magához, de csak a szemével, a habos fehér selyembubonyka alatt feszülő pompás idomokat, holott

tulajdonképpen épp most akarta hidegen ajánlani magát; vagy pedig, a mi a dolognak éppen fordítottja: pontosan abban a szempillantásban kapott hideg zuhanyt az ingerkedő menyecskétől egy mindent lehűtő szóban, pl.:

— Ez szép volt. Hanem sokkal többet érne, ha megmondaná, hogy lesz-e holnap eső?

Vagy egy finnyás, lekiészülő, kijózanító tekintetben, mintha csak azt mondaná a szemével, hogy:

— Phú, beh zöldeket fecsegsz, barátom?

Holott a «barátom» már biztos volt benne, hogy:

— Na, lefőztem a kamerádot. Megtörtém az asszonyt és öt percz mulva már itt fog pihegni a karjaim között.

Ah! Csak lesd, bajtárs! Nem minden ürget lehet olyan könnyen kiönteni a maga kis labirintusából.

A négy huszár pedig csak állt ott, mint négy gyerek négy ürgelyuknál. És tippeltek magukban, mint a löversenyben. Persze: in sich. És mindig letörték mind a négyen.

Szóval rejtélyes egy teremés volt a délcég Eliz.

Életerős, fiatal, gyönyörű sudár fa, a mely virágzásában mindenkit elbódít, lombjával mindenki felé biztatón bólogat, mintha csak hívna:

— Látod, hogy virágzom?

Levelével mindenkit megcsiklandoz, a ki csak közelébe jön:

— Ejh, csintalan, játszunk egy kicsit!

S sejtelmes hangján mindenkinek fülébe sugog egy sokat ígérő szót, vagy fantasztikus titkot, hanem azért virágjainak a kelyhe nem nyílik, lombjainak árnyéka nem nyújt hűs pihenőt másnak, csak annak az egynek, a kié Isten és ember előtt. Különös fa, de hát van ilyen egynehány.

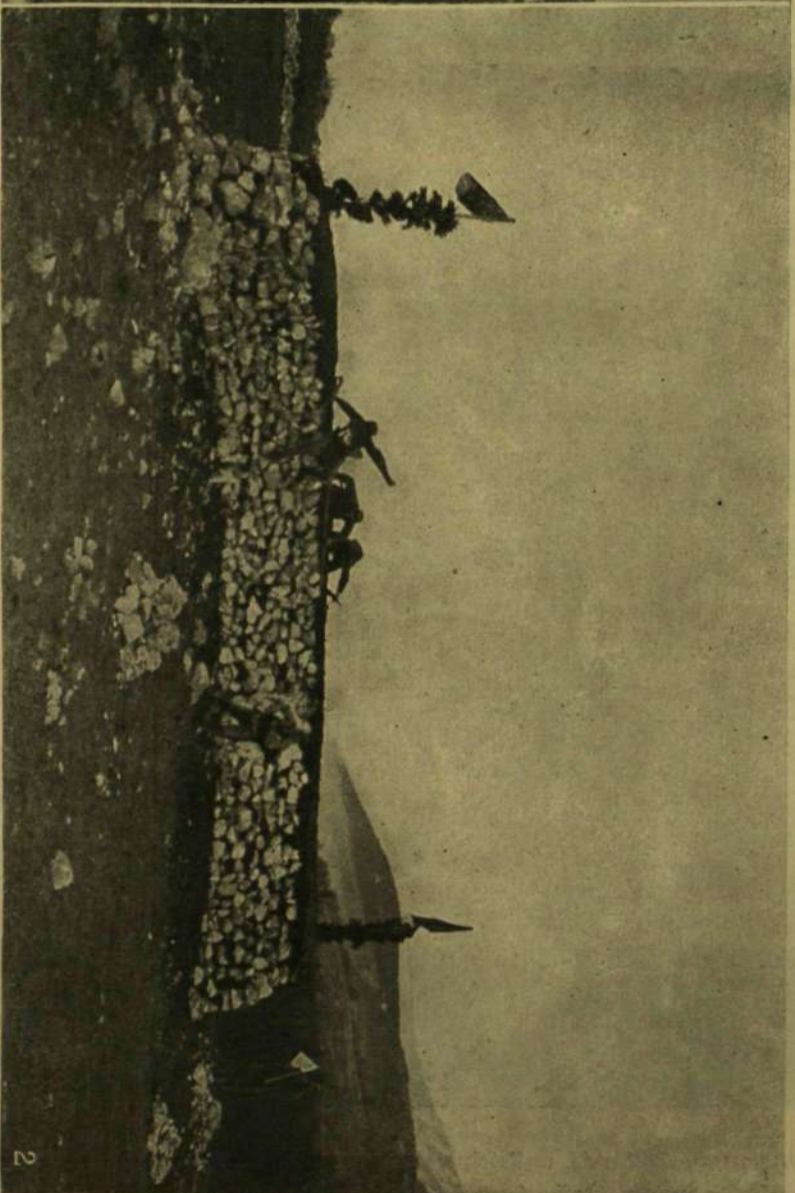
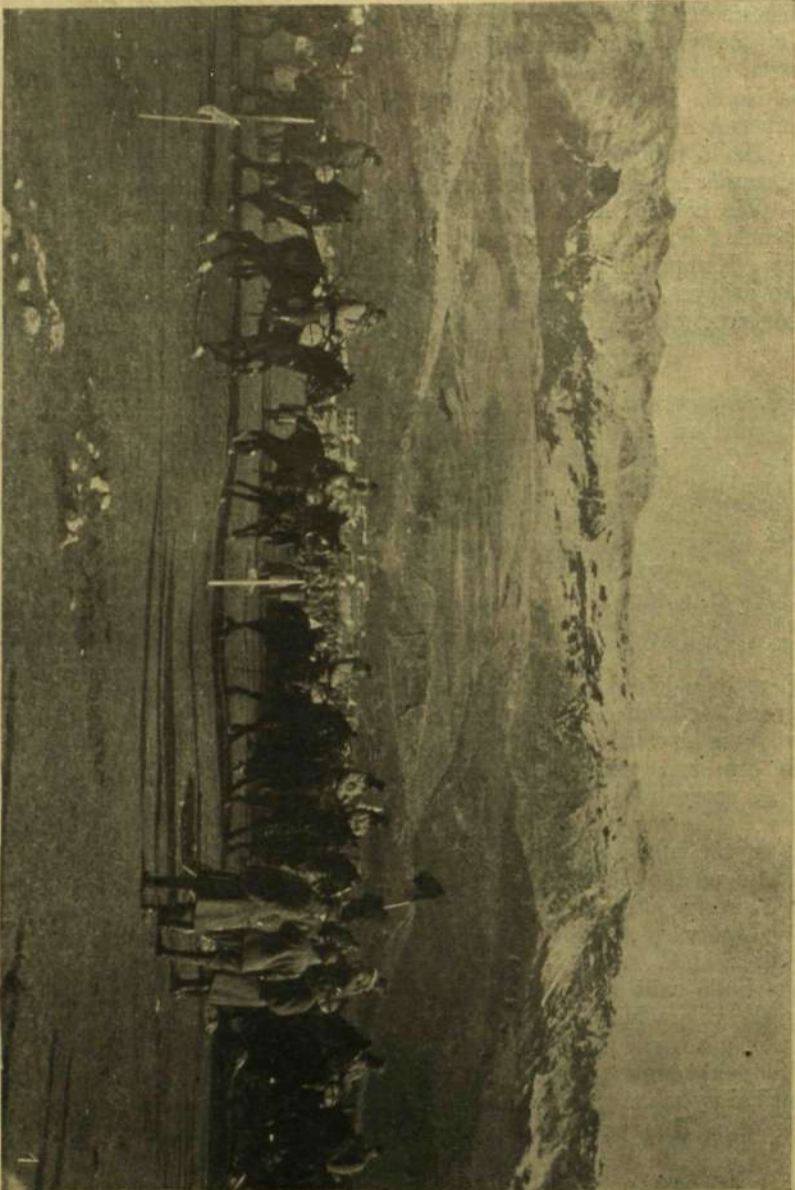
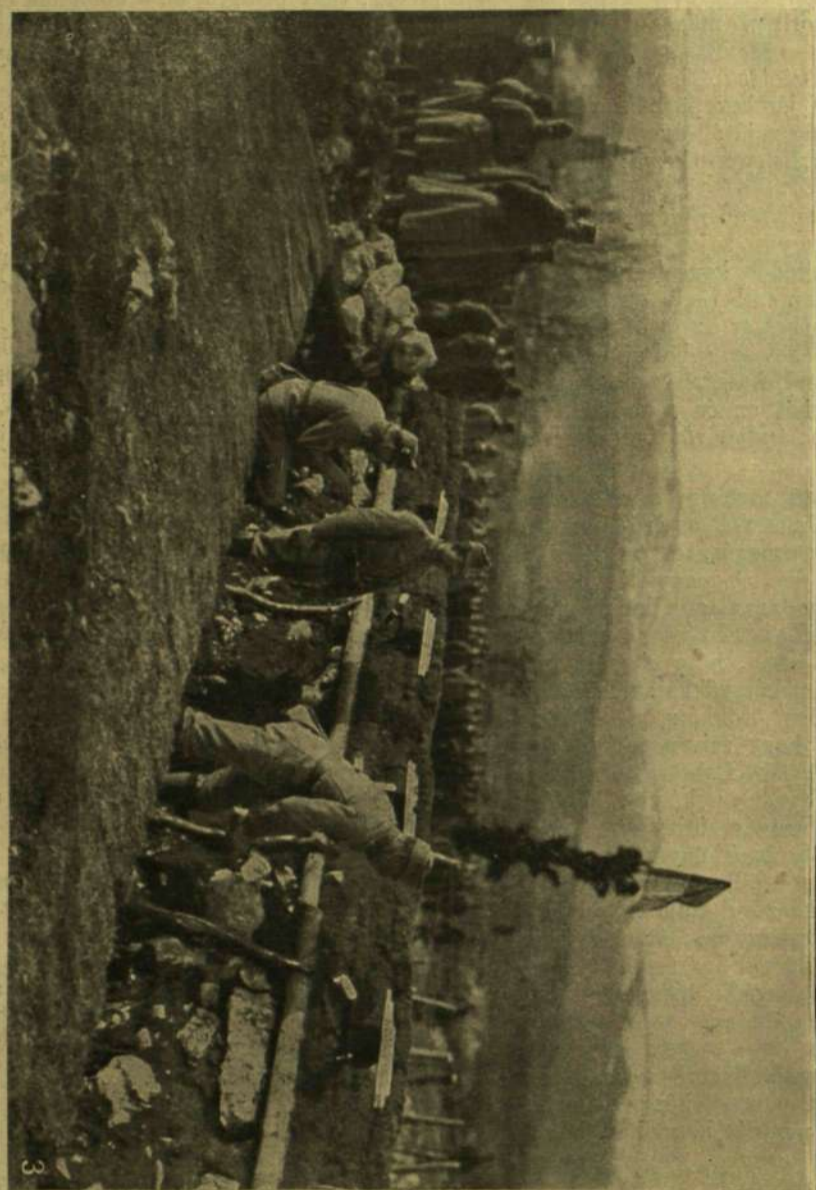
És az sem nő az égig.

(Folytatása következik.)

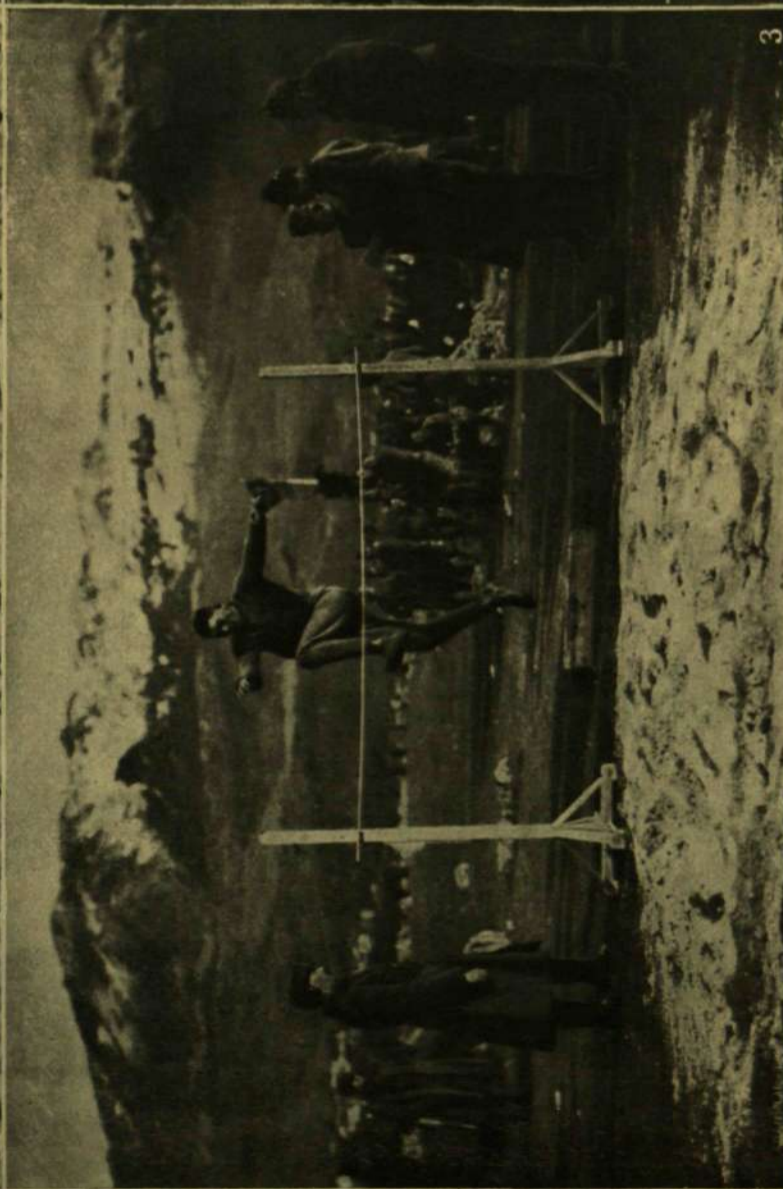
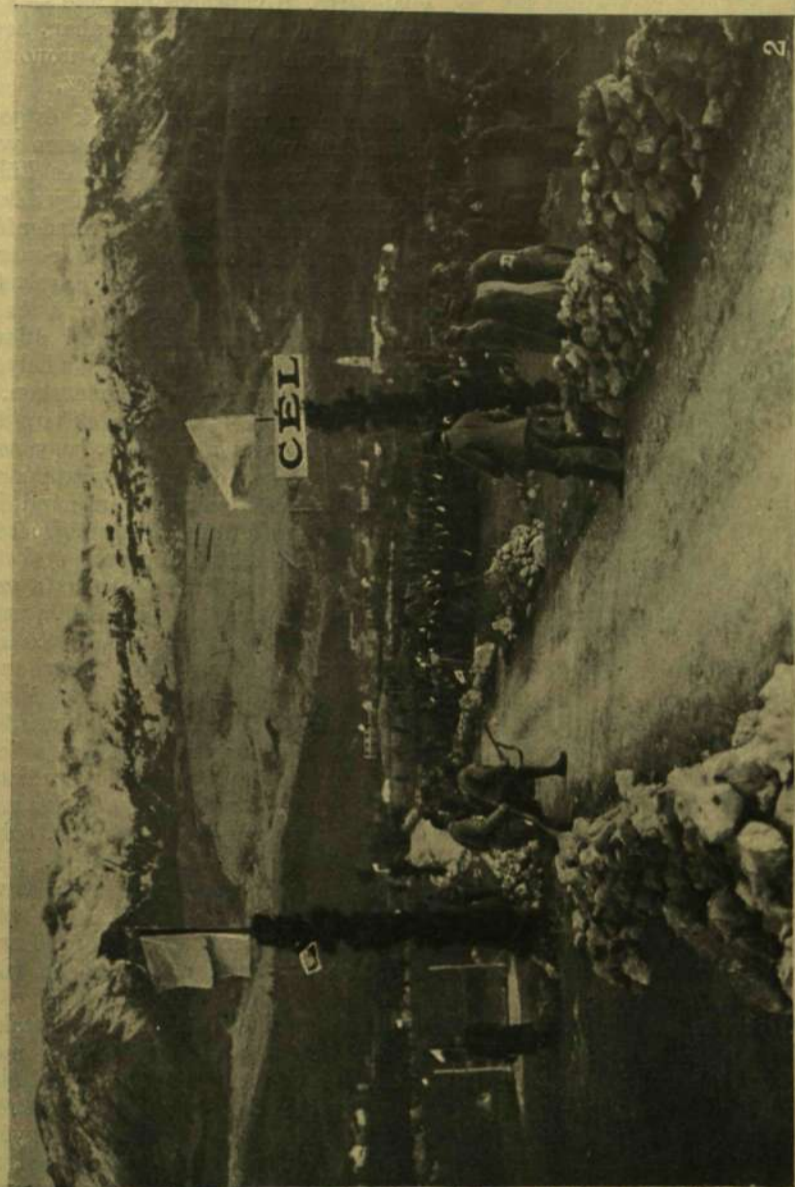

A karinthiai Tarvis melletti, 1865-ben épült bucsujáró templom, melyet az olaszok 1915. szeptember 16-án a fronton időző III. Viktor Emánuel király és vendége Joffre francia tábornok tiszteletére rendezett dísz-lövöldözéssel, minden katonai cél és érdek nélkül, rommá lőttek. Az 1742 méter magas Luschari-hegyen álló templom összlövését az olasz jelentések azzal okolták meg, hogy tornyá hadseregünk megfigyelő helyéül szolgált, holott a torony erre a czélra nem is alkalmas és soha egyetlen megfigyelőnk sem volt rajta.

A DÉLNYUGATI HARCOZTÉRŐL.

1. A lovassjáték résztvevői. — 2. Akadály-verseny. — 3. Kétfirántról vetés. — 4. Drótkindályokon keresztül.
 JÓKEDVŰ 39-ES BAKÁINK SPORTOLNAK A FRONT MÓGÓTTI. — Balogh Rudolf, a harcokra kiképzett munkatársnak férfival.

1. Futás kőmezőn. — 2. A távgyaloglás résztvevői. — 3. Magas ugrás. — 4. Díjbirkózás.
 JÓKEDVŰ 39-ES BAKÁINK SPORTOLNAK A FRONT MÓGÓTTI. — Balogh Rudolf, a harcokra kiképzett munkatársnak férfival.

CARMEN SYLVA.

(ERZSÉBET ROMÁN KIRÁLYNÉ.)

1843—1916.

Károly királyt alig gyászolta egy évnel tovább özvegye s most utána ment a sírba. Példástan tisztos házasság után, a melyben együtt, egymást támogatva éltek végig küzdelmes életüket, csak rövid ideig maradtak elválva s most újra egyesültek a halálban. Két nemzet is mint a magát siratja az elhunyt királynét: a románok első királynéjukat, a ki komoly, józan belátású és tetterszerű férje mellett az asszonyi légyságot, a női szív gazdagságát és a finom műveltségű udvar emelkedett ízlését valószínűsítette meg a román trónon, a németek kitűnő írónőjüket, a kiből a német nő érzelmessége, tiszta asszonyi idealizmusa és művészi hajlama testesült meg ritka szépségben és tökéletességben.

Erzsébet királyné, mint ismeretes, a Wied hercegi család sarja volt s Neuwied várában, a család ősi fészkeiben született 1843-ban. Már leánykorában feltűnt művészi hajlamaival, de írói egyénisége csak később, királyné korában fejlődött ki teljes erejében. 1869-ben ment férjhez Károly akkori román fejedelemhez. Ő maga írta meg házassága történetét: hogyan mutatták be neki, a mit sem sejtő leánynak Kölnben, egy hangverseny előtt a Hohenzollern-házból való román fejedelmet, hogyan öltöttek szót-szóba, hogyan ragadta magával a fejedelem beszéde Romániában való feladatairól s hogy lépett be hozzá közvetlenül a hangversenyre indulás előtt anyja a hírrel, hogy Románia fejedelem feleségül kéri őt.

— Máris? — volt a hercegnő esodálkozó válasza s a türelmetlenül várakozó fejedelem egy negyedóra múlva megkapta az igenlő választ.

A házasság diplomáciailag is kitűnőnek bizonyult, sehol sem keltett semmiféle politikai szempontból megütközést. Napoleon, a ki akkor még hatalma tetőpontján állott, ironikusan azt mondta: jól van, hiszen a német hercegnők olyan jól vannak nevelve! Frigyes porosz trónörökös nagy szeretettel üdvözölte a fiatal párt, a bécsi udvar is szívesen látta a házasságot. A fiatal fejedelemasszony, a ki csakhamar

CARMEN SYLVA.

királyné lett, valóságos kincsnek bizonyult a román királyné: az okos asszony tapintatosságával tudta magának megnyerni a királyi udvartartáshoz hozzá nem szokott román társadalmat, eleven fantáziája, költői tehetsége segítette abban, hogy könnyen és hamar beleélje magát a román népeletbe, az erős kötelességérzetet hazulról, a rajnamenti szülőházból hozta magával s megvolt az a ritka és fenkolt tulajdonsága, hogy tűrni és szenvedni is tudott. Ily módon hamar gyökeret vert a román földben s a románok is teljesen elfogadták a magukénak, az első román asszonynak. Költői tehetségével is, bár műveit németül írta, a román népek tett szolgálatokat: művei nagy része, ha nem személyi visszaemlékezéseire vonatkozik, a román népelet köréből van véve, különösen a román mese-kincs költői feldolgozásával tett szolgálata-

tot új hazájának, melynek népét leginkább az ő művei alapján ismerték meg világszerte. Kiváltságos helyzete — alig van eset rá a világ irodalmában, hogy egy királyné egyuttal kiváló írónő — hozzájárult művei elterjedéséhez.

Élete nem volt szenvedések és gondok nélkül való. Még egy éve sem volt férjnel, mikor Románia belső és külső helyzete viharossá alakult, a fejedelem helyzete ingadozni kezdett a mindenféle ellentétes erők hatása alatt. Már-már a menekülésre kellett gondolni. Károly fejedelem azonban néhány hozzá és a monarchikus államformához hű államférfi támogatásával megtartotta a helyét, urrá lett a forrongó nép-indulatokon, a melyek feldöntéssel fenyegették trónját. Nagy bánata volt a miatt is, hogy nem volt gyermeke, de megvizsgáltatott fogadott fiukban, a mai Ferdinánd királyban s ennek szépen felvirágzó család életében. Élete jó részén át betegeskedett s talán innen van az a szomorú, könnyekkel teli hangulat, a mely költői műveinek nagy részét eltölti s a mely az asszonyi bánat annyi szép hangját szólaltatta meg ajkán. Mindazáltal királynői kötelességeit híven teljesítette, a mennyire csak ereje engedte, a román társadalom erkölcsi-nek és szokásainak finomodását nem csekély részben neki köszönheti, sokat tett a kultura előmozdításáért, jótékonyossága pedig ezer meg ezer szívet nyert meg számára.

Alakja sok tekintetben hasonló a mi Erzsébet királynénkéhez: mind a ketten egy származásuk szerint nekik idegen népek áldozták szívük szeretetét, mind a ketten végigjárták a szenvedés kálváriáját s mind a ketten megnyerték érte a szívek szeretetét és háláját. Nekünk magyaroknak ép ezért jobban meg lehet értenünk Erzsébet román királyné egyéniségét, mint más népeknek, a kiknek szeme előtt nem áll ilyen hasonlat. S a magyarok, különösen a nők, nagy tisztelettel néztek a román királyné alakjára, művei legnagyobb része magyar fordításban igen sok olvasóra talált, a budapesti egyetem dísz-doktorai közé iktatta s most, halála nem úgy érintette társadalmunk széles köreit, mint valami idegen gyász, hanem mint közvetlen, saját veszteségünk is.

AZ OLASZ ÁLLÁSOK ELŐTT. — Török Sándor felvétele.

A BÁL.

Snowden angol munkáspárti képviselő abban a bátor beszédében, a melyben békére nógatta a kormányt, egy kis statisztikával is szolgált. Elmondotta, hogy egy barátságosan semleges becslés szerint a szövetséges francia hadsereg halottakban nyolczszázezer, sebesültekben egy millió négyszázezer, foglyokban háromszázezer, összesen tehát harmadfél millió embert vesztett idáig a háborúban. A németek által megszállt francia terület hódoltságban élő lakossága három millió lélek, öt és fél millió ember az egész francia birodalom lakosságának tizenöt százaléka. A háború nagy uszorás valóban, hogy másfél év alatt ekkora sarcot szedett. És egészen bizonyos, hogy ez a statisztika minden inkább lehetett, mint túlzó. A valóság az összegeket inkább fölfelé kerekíti ki, mint lefelé.

De Snowden a francia halottak, sebesültek és foglyok kihűlt szemű, véres és sápadt légióit, a bús és kísérteties árnyékok végtelen menetét az angol parlamentben vonultatta el és nem a francziában. Ha a Bourbon-palota termében idézi őket a lelkek elé, akkor valószínűleg beléspádnak az emberek a komor és dermesztő látomásba, a halottak esontkeze belemarkol az élő szívekbe és a lánczok csörgése némává teszi a különben oly szozatos ajkakat. Londonban a hatás egészen más volt. A brit urak néma és talán nem is kéjtelen göggel hallgatták, hogy nemesek a távoli dominionok, hanem a dicsőséges és büszke Gallia ere is mily dúsan csurgatja vérért — ő érettek és a parlamentben ritka viharos óvációval ünnepelték Asquith bárót, mikor biztosította őket, hogy ez ezentúl is így lesz, sőt még vastagabban. Engedésszóló szines. Anglia tovább is kitart: a nemes francziák és a minden dicséretre méltó oroszok tovább is vérezni fognak, az utolsó csöppig, ha kell, mert Anglia nem enged és Anglia megingathatatlan.

Szaszonov ugyan két nappal előbb kijelentette a dumában, hogy Németország teljes megsemmisítése, mint utólag rájött, soha se volt szándékában és Oroszország tulajdonképpen csak Lengyelország fölszabadításáért visel háborút, sőt igen szigorú átokkal sújtotta még az öregapját is annak, a ki ezt az egész háborút a világra hozta: de nyilvánvaló, hogyha Szaszonov tudja, mit mond negyvennyolcz órával később Asquith, negyvennyolcz órával előbb ő is egészen mást mondott volna. Meg-

lepetésre kell dolgozni: tanítja állandóan az entente vezérkari főnöke, Joffre generalissimus és a hadvezérek közül ebben a németek a legjobb tanítványai, a kik minduntalan meglepik a mestert; a diplomáciában azonban az entente vezető politikusi, a kik minduntalan meglepik — egymást.

Ha a szigorúan letromfolt angol békepárti képviselő még néhány napig vár a beszédjével, a francia halottak tetemre hívott tömege még több légiót bocsáthatott volna rendelkezésére. Azokat a sápadt ezredeket, a kik most vonultak friss sirjaikba Verdun fölött vagy fekszenek lehülten, még eltemetetlenül az erdős lejtők havas földjén. De a több tanú akkor se adhatott volna ki neki és kevés társának több igazolást, hatást és eredményt. Asquith úr még konokabul verte volna a mellét, mint a hogyan Szaszonov, a bukovinai véres kudarcok után, százezer frissen elhantolt kozák véres árnyékával a lelke körül, még dühösebben csapkodja az asztalt, mint azelőtt.

Sir Edward Grey nem titkolta annak idején azt az eltökéltséget, hogy meg fog kegyelmezni a tédre roskadandó Németországnak. Megfenyít, ártalmatlanná teszi, nemesek a fegyvert szedi el tőle, hanem — hogy másikat ne vásárolhasson magának — a bugyellárisát is, egy-egy darabkát levág kezéből, lábából, kemény koponyáját is puhára tördösi, de megölni nem fogja. Egy derék, jóraváló és minden környüire méltó koldust ragb belőle, a ki békés biztossággal szedegetheti a neki kijelölt sarkon az alamizsnát. Ilyen jó szíve van az angolnak még az ellenségéhez is. Csak a szövetségesi irányában könyörtelen. De ezt ezeknek akkor még nem mondta meg Grey Edward, csak akkor tudták meg, a mikor már késő volt és a mikor a didergő Itália már hasztalan próbált volna mástól vásárolni szénét.

Ezek a jó emberek: Grey és Asquith csak úgy, mint Szaszonov és Poincaré, csak úgy, mint Salandra, vagy maga Vittorio Emanuele a biztos győzelemre voltak minden gondolatukkal berendezkedve. Ezért vállalták oly mohó készséggel a felelősséget a háborúért, a melyet sokkal nagyobb mesterkedésükbe került kiterőszakolni, mint a mekkora mesterség lett volna elkerülni. Emlékezzünk a német császár távirataira az orosz csárhoz, a melyekben egy igazán fejedelmi gondolkodás oly monumentális szavait vetette a fenyegető vérs útjába és hivatalos akták őrzik, hogy a német biro-

dalmi kanczellár ama végzetes éjjeli órán szinte a megalázkodás küszöbén zárandokolt el könyöröge kérve a berlini angol nagykövetet: ne idézzen Anglia minden igaz ok nélkül egy méreteiben példátlan szerencsétlenséget az egész emberiségre.

De akkor francia és angol kollegái nagyon megharagudtak az orosz Izvolszky-ra, mert az a boldog gögtől pirosan azt hirdette: *Es az én háborúm*. A többi is mind magának követelte ezt az érdemet és dicsőséget. És Salandra és Sonnino egy száz füzetes rémregény minden fortélyát kimerítették, hogy végre a *Sacro egoismo* szárnyas denevére hátán ők is, belovagolhassanak a nemes mulatságba. És bele is lovagoltak.

De már hajnalodik és már nyilvánvaló, hogy ki bírja jobban a pokoli táncot. És aligha van irigyletebb legény az entente előtáncosai között, mint Delcassé Teofil, a kinek sikerült még idejében rosszul lennie és hazamenni a bálból. Menne a többi is szívesen: de kívül a bálterem körül rettentő társaság csoportosul. Gazul és sikertelenül föláldozott halottak néma milliói állnak a kudarc fekete éjszakájában és mögöttük a gyászolók és a családoktól dühösen hangos milliói. A tánc keserves, de borzalmas, ha a bál most bevégeződik. Már azon az ülésen, a melyen Asquith a gallipoli-éllurezolkodás eragyogó haditényét bejelentette, egy munkáspárti képviselő *lámpavastat* emlegetett és az oxfordi egyetem egy profesora ugyanezt a véget ígerte meg Greynek, Churchillnek és Kitcheneknek. Delcassé szerencsés kismopolygása után *Viviani* akkori miniszterelnök tizenkilenc francia politikuskat ajánlotta föl a belügyminiszteri tárczát, de egyik se kért a dicsőségéből és Salandra, a sacro egoismo vallásalapítója azzal a kijelentéssel lepte meg a turini gimnazistákat, hogy: *Ti parancsoltátok nekünk, hogy húzzuk ki a kardot és mi csak engedelmese-dünk nektek, mert ti vagytok a jövő birtokosai!*

Ezt sikoltozzák: Harczolni akarunk a győzelemig! — magukban pedig ezt gondolják: — Élni akarunk, a meddig lehet! És ez a lehet csak addig van, a meddig a bál tart. Tehát tántorogva és reszkető inakkal, de táncolnak és a legborzasztóbb aggodalmak jeges terhével a szívükön kurjongatják, hogy: *Sohse halunk meg!* De már Verdun is megkapta a betegséget, a mely Antwerpennek, Namurral, Ivangoroddal, Varsóval végzett és a lámpaoszlopok árnyéka bevetődik a bálterembe. *Szöllösi Zsigmond.*

AZ ÁGYÚ CSÖVÉT A LÖVÖLDÖZÉS UTÁN LEHÚTIK VIZES RONGGYAL. — Balogh Rudolf, a harcstíre kiküldött munkatársunk felvétele.

A MIT A LŐRÉSEN KERESZTÜL LÁTNI.

A LECSAPÓDÓ SRAPNEL-HÜVELY.

JUSZKÓ BÉLA RAJZAI AZ ÉSZAKI HAROSTÉRRŐL.

OROSZOK A DRÓTAKADÁLYOKON.

JÖN A SRAPNEL.

JUSZKÓ BÉLA RAJZAI AZ ÉSZAKI HAROSTÉRRŐL.

AZ ELVESZTETT HAZA.

Regény. (Folytatás.)

Irta WALTER BLOEM.

Mind közelebb jött a vért megmerevítő hang-egyveleg és most, hirtelen megszakadt és még valami borzasztóbb jött:

Taktusra sikoltó, süvítő síphangok voltak, tompán ropogó dobveréssel csodálatosan színe-zeve.

Ez a síp-sikoltozás, az első, oly kimondhatatlanul idegen a strassburgiak füleinek, a kik csak a francia *clairon* vidám rivalgásához voltak szokva, ez minden hallgatónak a velejébe vágott, olyan borzalmas volt és jövendő szenvedések sejtelmét keltő, mint tegnap délután az ágyúzás hirtelen elhallgatása és utána a szívét dermesztő esend.

Es íme, most hullámszerűen kezdett az utca: elül csúcsos sisakú tábormokok és vezérkari tisztok kavalkádja, vad győzelmi büszkeség a tehetetlen nyugodt, szakállas, megbarnult arcokon. Aztán azok a borzalmas síposok kicsiny, fekete, konokul sípoló hangszerekkel, a recsegő dobosok, elől a tamburmajor... nem kapta fel a nagy botját az első emeletig és nem pislogott rá a szép leányokra, sötét, aranygalléros, torzonborz-bajuszú alak volt, kemény szemű egyenesen meredtek előre... és aztán a zenekar sárgán fénylő hangszerei, most pihenve hordozók karjában, a míg a sípok sivalkodnak és aztán, sárka tengere a csúcsos sisakoknak, beláthatatlan hosszúságban, a fegyveresövek és bajonetek ezüstfátyolával bevonva, mint a hogy az átesapó hullámot bevonja a hab...

Aztán az ellenséges katonák barna arca, derült bímúlással, boldogan és várakozásteljesen mintha vírágesőre, üdvözlő ujjongásra várnának...

A tömeg odalenn, a mely az utca szélét, a Gutenberg-teret szegélyezte, nem látszott üdvözlésre hajlandónak: bémész hallgatással nézte a győzők felvonulását, időnkint egy francia vagy alemann-tájszólású káromkodás röppent át az idegenekhez, egy-egy öklöt szorult feljük.

Csodálkozva, hitetlenül, ártatlanul és mit sem

sejtőn bámultak aztán az idegenek kerek szemei: hogyan? hát nem üdvözlik őket? Nem ujjonganak elébük? Vajjon mit gondoltak tulajdonképpen ezek a buták, ezek a szőke kafferek?

Tudjátok-e, mit tettek velünk? Hát nem tudjátok, hogy a gránátjaitok néhány száz polgártársunkat, asszonyunkat, gyermekünket — gyermekeket, halljátok-e? — holttestekké vagy nyomorékokká tettek? Hát nem tudjátok, hogy városunk egy harmadrésze hamvában fetreng? Hogy négy nap és négy éjjel a pokolban voltunk, igen a pokolban, miattatok? Hogy senki, a ki ezt átélte, nem lesz többé igazán, szívéből vidám? Hát nem tudjátok, hogy senki közülünk soha, soha nem fog felejteni? Hogy nem, mint azelőtt, a Rajna, hanem most már egy oceán fog folyni köztetek és köztünk? oceánja a vérnek, szörnyűségnek és gyűlöletnek?

Cécile Kűsz egyszerre azon vette magát észre az abiakban, hogy az öcsese összeroskad karjában. Hozzákapott, megfogta a támolygót és rémülten ugrott oda Riedmann, az óras és a két sötétszőke Riedmann-leány: a fiatal Kűsz elájult.

II.

Végtelen vasuti vonat görgött északról Mainz felől, a felső-rajnai síkon végig, az imént elfoglalt vár felé. Ha megállt, és gyakran állott meg, az elülső kocsi béli porosz és badeni öreg népfelkelők dörgő harci és győzelmi énekei hangzottak ki. Hosszszakállú legények voltak, jóra-ülő polgár és paraszt-arcok, melyekből a büszkeség beszélt, hogy most egy kicsit ők is tehetnek valamit a hazáért, mint hadtápvonalak őrői, mint várórség és az a titkos elégtétel is, hogy sok dicsőséget ugyan már nem szerezhetnek, de legalább ölmet sem kell nyelniük... Akkor még nem hallották a Lisaine, Héricourt, Ménehier neveket, nem is sejtették, hogy ők sem lesznek megkímélve sem az ölmtől, sem a babértól.

Azokból a kocsi béli emberekből, melyek végtelen sorban a vonat végét alkották, kényelmetlenül összezsúfolott ökrök, birkák, borjúk böge és bégetése hallatszott, nem különben rosszkedvű sertések kelletlen rőfögése.

A vonat közepében látszólag csendesebb világ volt. Itt két első osztályú kocsit beiktatva s ezek is tele voltak zsúfolva komoivy, szakállas férfakkal, némelyek egyenruhában, nemcsak tisztak, hanem hivatalnokok is, legnagyobb részt postahivatalnokok az összes német államokból, továbbá erdősítetek, adó- és bányahivatalnokok, minden képzelhető kategóriából való hivatalnokok. Az egyenruhák között sok polgári ruha is volt, utazóköpenyek és ünnepléses gérokkok vegyesen. S a vonat elején felhangzó vidám ének helyett itt szakadatlan buzgó és makacs beszélgetés hangzott, hol szenvedélyes izgatottan felharsanva, hol pedig meggondoltan elhalkulva. Ezek voltak a segédsapatai a néhány nap óta Hagenauból Strassburgba átköltöztetett katonai és polgári igazgatásnak a franciaországnak a magas szövetséges hatalmak által okkupált területi számára.

Mikor a vonat Weissenburgnál, a német fegyverek első győzelme színhelyén állott meg, a főkormányzó Bismarck-Bohlen altábornagy egy proklamációját osztogatták, a melyet aztán minden kocsiszakaszban olvastak és buzgón kommentáltak. Dátuma október 8-ról szólt. Szövege ez volt:

Strassburg lakói!

A porosz király öfelsége, mint a német hadseregek fővezére kegye által Elzász főkormányzójává neveztettem ki, ma megszálltam a régi tartományi fővárosban, miután meg kellett, hogy adja magát a diadalmas német fegyvereknek s ezzel a francia uraiom eltávolításával újra a német hazával van összefűzve.

Ez a mondat mindenütt az újjongás viharát keltette fel. Az urak, a kik néhány órával ezelőtt először találkoztak egymással ezen a csodálatos hódító úton és eddig a német hivatalnokok teljes korrektségével és tartózkodásával beszélgettek, hirtelen belesodródta a győzelmi büszkeség és hazafias lelkesedés viharába és mámorába. Mindnyájan felugrottak, egymás nyakába borultak s egy pillanatra mint a gyerekek kiabáltak és nevettek.

Aztán mindjárt, mintegy megszegeyelve, jólnevelten elfoglalták üléseiket és figyelmesen

hallgatták tovább a kiáltvány felolvasását. A kormányzó megígérte az elfoglalt városnak a szabályos törvényes rend mielőbbi helyreállítását, kifejezte azt a várakozását, hogy az új kormány iránt bizalmat fognak tanúsítani s azzal az engedelmisséggel járulnak elébe, a melyet a kormány feltevése el kell várnia.

Feltétlenül! No, erre meg fogjuk őket tanítani! Most már vége a francia slamposság! Rövidesen meg fogják találni az alkalmas utakat — mondta tovább a kiáltvány — hogy kipótólják a károkat, melyeket a súlyos ostrom a városnak okozott és a nagy német haza örömmel fog ehhez hozzájárulni. Így tehát a lakosságon múlik, hogy az odanyújtott kezét megragadja és ezzel megkönnyebbítse magát az átmenetet az új viszonyokba.

Ezekre a szavakra mind elnémultak és minden szívre rászállott az első előresejtése a roppant nehézségeknek és felelősségnek abban a munkában, a melynek elébe mennek. Az utolsó mondatra azonban újra kitört az újjongás:

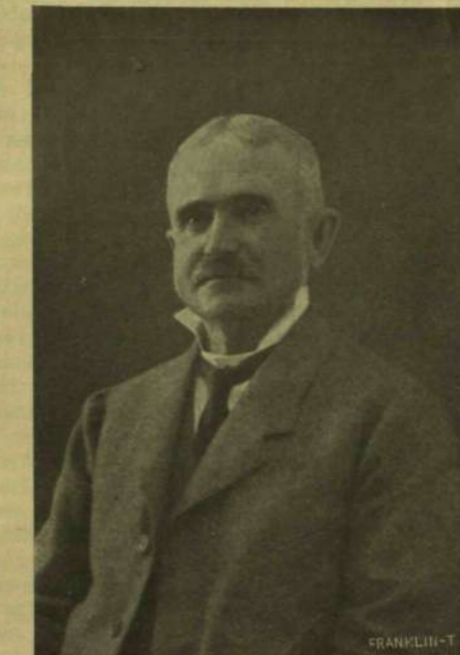
— Mert Strassburg most megint német város lesz és az is marad.

Erre felszabadult a beszélgetés és remények, álmok, mondák és hitvallomások, utópisztikus téveszmék és férfiasan szent fogadkozások repettek összevissza.

Egy fehérbajuszos tábormok, a kit az utazás véletlensége merőben civil társaságba juttatott, a maga szakaszában a beszélgetés természetes vezetője lett, míg lassankint a társalgás melegedő temperaturája és végül a nemzeti lelkesedés a legtöbb utitársnak megoldotta a nyelvét és kiragadta őket északnémet tartózkodásukból. Erre mindenki megmondta nevét és állását.

— Hja, látják, uraim — mondta a tábormok — engem Magdeburg melletti Pensionopolisból rángattak ki, hogy idelell Strassburgban hasznossá tegyem magamat az új helyőrségi igazgatás berendezésében. Nekem kell vezetnem az erdőművek és kaszárnyák átvételét, a mennyiben ütegeink még meghagytak belőlük valamit. És ön uram? — fordult szomszédjához — különben a nevem von Kageneck.

A tábormok a vonat irányának háttal levő

Győri és Doros fényképe.

GRÓF FORGÁCH ISTVÁN, A KI A NAPOKBAN HUNYT EL.

pad közepén ült. A balról mellette ülő, a kinél ily módon úgyszólván átadta a szót, dr. Westernhagen tanár, gimnáziumi igazgató volt Erfurtból és kissé thüringiai színezetű német kiejtéssel beszélt, hogy a német iskolai ügyi közigazgatás szervezésében fog részt venni. Sejtette, hogy ő van kiszemelve a régi hírneves *Lycée imperial* igazgatására.

— Na és ön, tisztelt utitárs?

Az az úr, a ki a gimnaziarchával szemben ült, az adóhivatalnokok zöld uniformisában járt. Tipusa elárulta az egykori altisztet s eddig hallgatagon viselkedett, nyilvánvalóan feszélyezte a környezet, a mely csupa magasabb kasztból valókból állott.

— Igen, ha az urak megengedik, én is bemutatom magamat. Krawutke főadóhivatali ellenőr Pílkallenből.

Nahát.

A tábormok további, kissé leereszkedő biztatására mondta csak el a derék kelet-poros és egykori dragonyos-örmeister, hogy hirtelenében az új határtartományba rendelték azzal az utasítással, hogy jelentkeztek további utasítások céljából az okkupált tartományok újonnan felállított adóigazgatásánál.

— Na, barátom és a főadóhivatali ellenőrné asszonyság, mit szólt ő a dologhoz?

A tábormok fehérkeztyűs keze rámutatott a subaltern hivatalnok szerény arany jeggyűrűjére.

— Köszönöm a szíves kérdését, tábormok úr... Elképzelheti tábormok úr, maga is elképzelheti... olyan messzire hazulról... és nyolcz gyerek... de hát lesz itt fizetési pótlék jócskán... ez egy kicsit megvigasztalta őt is...

A tábormok meglegedettnék látszott és most ahhoz az úrhoz fordult, a ki szemben ült vele. Jóval tiszteletteljesebben fordult hozzá; az illetőnek diákpártyában kapott sebekkel ékes arca s elegáns utazóruhája jóval közelebb állónak klasszifikálták.

— Ha tábormok úr az én köröző leveletem is kívánja: Lehmann főkormánytanácsos Potsdamból.

— Ah, nagyon örülök, főkormánytanácsos úr, — szabad valamit megtudnunk — hm — az ön missziójáról is?

— Mért ne? Nem hivatalos titok! A főkormányzó mellé egy polgári biztos van beosztva az okkupált tartományok vezetésére s azzal a feladattal, hogy a közigazgatást a francia intézményekkel kapcsolatban szervezze. Ez a polgári biztos az én jövendőbeli főnököm s én Strassburgban tőle fogom megkapni a dispozicióimat. Eddigi tevékenységemről ítéleve alighanem a belső közigazgatásban fogok alkalmazást kapni.

— Nahát, mondják uraim, nem mesés dolog ez? — mondta a tábormok. — Alig hogy rátették csapataink a kezüket Elzászra és már jön a mi kormányunk és gondoskodik róla, hogy az

A BOLGÁR HADSEREG RÉSZÉRE SZARVASMARHÁKAT HAJTANAK KÖPRÜLŐN KERESZTÜL. — Jelfy Gyula, a harostérre kiküldött munkatársunk felvétele.

NÉMET KATONÁK EGY MACZEDÓNIAI VÁROS PIACZÁN. — Jelfy Gyula, a harostérre kiküldött munkatársunk felvétele.

ÁGYÚ A RAJVNALBAN.

egész apparátus újra funkcionáljon! Ez mégis kolosszális, nem? Ezt csinálják utánunk, azok a francia szélkakasok! Na és ön, tisztelt uram? Vesse le ön is az inkognitóját.

A bal első ülés birtokosa alázatosan levette selyem utazóspikáját és bemutatkozott:

— Bennemann Károly Ágost, eddig kárbecslője a Frigyes-Vilmos tűzkár-biztosító részvényszeresületnek Kasselben. Hát mit mondjak uraim? Engem a társaságom ügyszólván kölcsönadott a főkormányzóknak, hogy mint szakértő szerepeljek a bombázás okozta károk megállapításánál.

— Mit szólnak hozzá, uraim, — mondta a kis utitársaság önmagát kinevezett és hallgatólagosan elismert elnöke — Mindent megcsinálunk, mindent mozgásba hozunk! No, így igazán nem eshetik nehezünkre ezt a két szép tartományt galoppban germanizálni!

— Germanizálni, tábornok úr? — vélekedett a gimnáziumi igazgató. Felugrott a piros párnákról és hevesen rángatta hullámzó szőke korszakállát. — Ez aligha megfelelő kifejezés. Hogy lehet azt germanizálni, a mi germán? Mert legalább is az Elzász ősi germán kultúrterület — és az is maradt minden francziásító kísérlet dacára.

— Két évszázad, ne felejtse el, igazgató úr! — Mit jelent kétszáz év egy nép lelki történetében! — folytatta élénken a filológus. — Nem, tábornok úr, Elzászban nincs germanizálni való, — megmaradt az tősgyökeres németnek. Ah, mennyire sajnálom, hogy testi hibám — rámutatott ballábára, a mely kissé meg volt rövidülve és görbe volt — hogy a testi hibám nem engedte, hogy a muskétával kezemben küzdjek a gyönyörű tartomány újra egyesítéséért Germánia anyákkal, azért a városért, a melyben Goethe felismerte a német szívet, a hol Gretchen megismerte s a Faust megfogant benne! Hát legalább azt remélem, közreműködhetem szellemi visszatérésében! Hogy örülök annak a pillanatnak, mikor két szemükbe nézhetek visszanyert testvéreinknek, a fiaikat átvehetem kezükből és megfogadhatom nekik: igen, ti derék alemanok, ha gyermekeiteket megfogja a francia máz, a melylyel a francia kényuralom bekente pompás országokat, csodálatraméltó népeteket, segíteni fogok ezt a mázat hamar és fájdalom nélkül eltávolítani, megfogom gyermekeiteket tanítani, hogy megint egészen németeknek érezzék magukat, egészen németek legyenek.

— Bravó! — mondta a biztosítási felügyelő meggyőződötten.

— Ezt nagyszerűen mondta, igazgató úr, — visszhangzott szerényen az adóhivatalnok.

A tábornok kissé kétségkedett.

— Hallja csak, tisztelt uram, ezek a visszanyert testvéreik, attól tartok, itt egy kis baj van. A hogy ez a Strassburg két hónapig tartotta magát, — ha itt csupa visszanyert

testvére volna, akkor ezt Ulrich mégse tudta volna megfenni.

— No igen, a városiak, tábornok úr, ez talán megmagyarázható. 1684 óta Strassburgban élt az egész francia hivatalkos-sereg, ott volt a garnizon, ott hullámzott az egész nagy francia élet — Strassburgban lakott az 1805-ről 1806-ra forduló télen Josephine császárné, két évvel később Strassburg fogadta mint «franciaország kapuját» a második császárnét, az osztrák nőt, hát tetszik tudni, nem esoda, ha Strassburg kissé francia nemzeti színre van befestve. De a vidék! A parasz, a ki még ma is őseinek becsületét középnyelven beszél! Nem, tábornok uram, legyen meggyőződve, a nép, az igazi nép felénk ujjong, mint a kik felszabadítói vagyunk az idegen járom alól.

(Folytatása következik.)

A HÁBORÚ NAPJAI.

Március 2. A mi harczerinken nem történt lényeges esemény. A nyugati harczeritén az Yser-területen az ellenség főképp tüzérségi tevékenységet fejtett ki. A Maas keleti partján Douaumont erődnél a francziák embereiket újból hiábavaló ellen-támadási kísérletben áldozták fel.

Március 3. A mi harczerinken tartós nyugalom van, a németek oroszországi harczeritén is csak járőrharczok. A nyugati harczeritén Yperntől délkeletre a csatorna mentén az angolok betörték a február 24-én töltök elfoglalt Bastion-állásba, sőt keskeny arcvonalban korábbi legelői lévő német árok nyomultak előre. Innen nyomban ismét kivertek őket. A Bastion-állás egyes részein még tartják magukat. A La Bassée-csatornától délre az ellenség robbantási nyomán a németek harczeriténél élénk közelharczra került a sor. A Champagneban az ellenség tüzérségének tüzelése helyenként nagy hevessegre fokozódott. Az Argonneokban a Botante-erdőben, La Chaladétól északra a francziák egy részlettámadását könnyűszerezzel visszaverték. A Maastól keletre emelkedő magaslatokon erőteljes tüzérségi előkészítés után a németek megtisztították Douaumont falut és vonalait a falutól és a páncélerődötől nyugatra és délre kedvezőbb állásokba tolták előre. Több mint 1000 foglyot és hat nehéz ágyút szállítottak be. Német repülőgépek Verdun erődtési körzetében sikeresen dobta francia csapatokra bombákat. Immelmann hadnagy Douaumonttól keletre immár a kilencedik ellenséges repülőgépet lőtte le, egy angol kétfedelű két tiszttel, a kik közül az egyik meghalt, a másik súlyosan megsebesült.

Március 4. Dubnó vidékén az oroszok kísérletet, hogy az Ikva balpartjára jussanak át, visszaverték. A nyugati harczeritén Yperntől délkeletre a harcok egyelőre nyugvóponton jutottak. Az állás, a melyet február 14-ike előtt is tartottak, szilárdan a németek birtokában van; a Bastion-hadállás az ellenség kezén maradt. A Champagneban az élénk tüzérségi harcok tegnap is folytak. Az Argonneokban egy gyengébb ellenséges támadás megghusult. A Maas mindkét oldalán a francziák erősebb tüzérségi tevékenységet fejtettek ki és tűzük jelentékeny fokozása után Douaumont falu

és a hozzá csatlakozó vonalaink ellen támadást intéztek. Az ellenséget nagy veszteségei mellett visszaverték, miközben helyenként közelharczra került a sor; e mellett ismét több mint 1000 sebesületlen foglyot veszített. A február 22-ike óta vívott harcok zsákmánya a harcmezők kitakarítása után az eddigi megállapítások szerint 78 ágyúval és 75 gépfegyverrel 115 ágyúra és 161 gépfegyverre szaporodott. Obersepuél (Pfirrtól északnyugatra) az ellenség hiába próbálta meg, hogy a február 13-án töle elfoglalt állásokat visszahódítsa. Első rohama néhol eljutott a német árokig, a melyeket azonban ellentámadással nyomban ismét megtisztítottak az ellenségtől. A németek zárótűze a támadás megismétlést csak részben engedte kifejlni. Az ellenség számos halottat és sebesültet, valamint több mint 80 foglyot veszített és kénytelen volt állásaiba visszavonulni. Az olasz harczeritén nincs újság, a délkeleti harczeritén változatlanul csend uralkodik. Durazsónál 84 olasz löveget és 11,400 puskát zsákmányoltunk. A német «Möwe» segédcirkáló, miután az Atlanti-tengeren több hónapon át sikerrel cirkált s 14 ellenséges hajót részint elsüllyesztett, részint mint zsákmányt semleges kikötőbe küldött s a tengerpart több helyén aknákat helyeztet el, dicsőségesen befutott egyik német kikötőbe.

Március 5. A mi harczeritén nincs újság. A nyugati harczeritén az ellenség estefelé a harczeritén különböző pontjain élénk tüzelést kezdett. A Maas és a Mosel között a francia tüzérség huzamos ideig igen tevékeny volt és Douaumont vidékét időnkint különös hevesseggel lövöldözte. Gyalogsági harc nem volt. Feszleges veszteségek elkerülése végett tegnap kiterítették az ellenség átkaroló tömegtüzelésével szemben azt az árkot, a melyet február 28-án a thivillei erődség mellett (Badonvillertől északra) a francziák elfoglaltak.

Március 6. A mi harczeritén nincs esemény. A nyugati harczeritén Vermellestől északra élénk aknaharczok folytak. Az angol gyalogságot, a mely ott több ízben kisebb támadásba kezdett, a németek tüzelésükkel visszautasították. A Maas keleti partján a nap általában nyugodtban telt el, mint eddig. Mindazonáltal kisebb harci események eredményeképp tegnap és tegnapelőtt foglyokból 14 tiszttel és 384 főnyi legénységet szállítottunk be. Német tengerészeti léghajó március 5-ről 6-ra virradó éjjel a Humber melletti hulli tengerészeti támaszpontokat és az ottani dokktelepeket bőségesen bombázták s jó hatást figyeltek meg. Valamennyi léghajó, bár hevesen lőttek, sértetlenül visszatért.

Március 7. Az orosz harczeritén Karpilovkánál József Ferdinánd kir. herczeg vezérezredes hadseregének osztagai az ellenséget egy elszántolt állásból űzték ki és ott megvetették a lábukat. Tamopoltól északnyugatra egy osztrák-magyar portyázó különítmény az oroszokat egy 1000 méter hosszúságú lövészárokból űzte el és betemette az orosz állást. Úgy ezen a vidéken, mint a Dnyeszter mellett és a besszarábiai határon is tegnap mindkét részről élénkebb volt a tüzérségi tevékenység. A nyugati harczeritén a németek kisebb angol osztagokat, a melyek tegnap erős tüzérségi előkészítés után Vermellestől északra értékeikig nyomultak előre, szuronyral verték vissza. A Champagneban Maison de Champagne-től keletre meglepő támadással visszafoglalták azt az állásukat, a melyben a francziák február 11-dikén megvetették lábukat. E közben két tiszttel és 150 főnyi legénységet fogtak el. Az Argonneokban La Chaladétól északra a francziák robbantással kapcsolatban valamivel előbbre tolták állásukat. A Maas-területen a folyótól nyugatra megélték, attól keletre pedig közepes maradt a tüzérség tüzelése. Felderítő csapatok együtt-közéseiteől eltekintve az ellenséggel közelharczra nem került a sor. Ma reggel a Woever vidékén a németek rohammal elfoglalták Fresne falut. A helység nyugati szélén egyes házakban a francziák még tartják magukat. Több mint 800 foglyot veszítettek. Egyik német léghajó az éjjel bőségesen bombázta a bar-le-duc vasúti építményeket. Az olasz és a délkeleti harczeritén a helyzet változatlan.

Március 8. József Ferdinánd főherczeg vezérezredes hadseregének harczeriténél a harzi tevékenység tegnap is időnként élénkebb volt. Egyéb-ként nincs nevezetesebb esemény. A nyugati hadszíntéren a Maison de Champagne majortól keletre az ellenségtől visszafoglalt német állás ellen a francziák késő este ellentámadásba fogtak. A nyugati részen még kézigrántátharc folyik. Egyéb-ként a támadást simán visszaverték. A németek, hogy a Maastól jobbra a Cote de Talous, a Poivre hegyhát és Douaumont déli lejtőjére előretolt új állásaikhoz a csatlakozást megjavítsák, a front balpartján 6 kilométer szélességben és több mint 3 kilométer mélységben rohammal elfoglalták az ellenség állásait Bethincourtól lefelé a Forges patak mindkét oldalán. Forges és Regneville falvak, valamint a Corbeaux és a kis Cumières erdő

magaslatai birtokukban vannak. A francziáknak az említett erdők déli szélei ellen intézett ellentámadásait véresen visszaverték. Az elfoglalt állások védőseregének nagy része elpusztult, a sebesületlen maradványt, 68 tiszttel és 3277 főnyi legénységet elfogták, ezenkívül 10 ágyút és sok egyéb hadiszert zsákmányoltak. A Woeverben az ellenséget Fresne utolsó házaiból is kiverték. Az ott elfoglalt francziák száma 11 tisztre és több mint 700 főnyi legénységre emelkedett. Néhány géppuskát zsákmányoltak. Német repülőgépek bombákat vetettek Verduntól nyugatra ellenséges csapatokkal telt helységekre. A többi harczeritén nincs újság.

Az úrge. E címet viseli Zsoldos László új regénye, melynek közlését mai számunkban kezdjük meg. A regény szerzőjét jól ismeri a közönség lapunkból is: könnyed és folyékony elbeszélő tehetsége, leleményes mese-alakító kedve nem egy kedves és vonzó termékét mutattak már be olvasóinknak, a kik mindenkor szívesen is fogadták. Új regénye legsikerültebb munkáinak egyike, érdekes, fordulatos történet, a magyar életről vett alakjai eleitől végig lebilincselik az olvasó érdeklődését. Jó szívvel ajánljuk közönségünk figyelmébe az új regényt.

A Jó Pajtás, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb március 12-iki számba Ábrányi Emil és Endrődi Béla verset irt, Zsoldos László elbeszélést, Benedek Elek orosz mesét mond el, Lenál bácsi állatkerti érdekességekről irt cikket, Avar Gyula mesét mond. Múltató mese, adomák, B. Indul Etelka folytatja A Szentmiklóssy-fűk című regényét. A rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyed évre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-utca 4.

A Budapesti Czim- és Lakásjegyzék 1916-iki kötete most jelent meg. Hogy ez a nélkülözhetetlen könyv a háborúval járó nehézségek dacára is meg-

jelent, azt a Franklin-Társulat áldozatokat nem ismerő ügybuzgalmá tette lehetővé. Terjedelme a magyar főváros fejlődésével most már óriásivá nőtt. 2664 sűrűn nyomott lapon adja a Budapesti hivatali, közgazdasági, topográfiai és mindenféle egyéb viszonyaira vonatkozó egész anyagot. A legészlelebb értelemben vett Budapestet öleli fel: a fővárosi államrendőrség hatáskörébe tartozó összes kerületeket és községeket, tehát a szorosabban vett fővároson kívül Újpestet, Erzsébetfalvát, Kispestet, Pestszentlőrincet, Pestujhelyt és Rákospalotát is. A főváros életének minden ágazatára a legbiztosabb és legfontosabb tájékoztató az óriási apparátussal és gondokkal készült mű: az adatok százezreit közli az emberileg lehető legmegbízhatóbb pontossággal; a ki valami adatot keres benne, akár valamely hivatalról, hatóságról, egyesületéről, akár magánczéggel, ipari vagy kereskedelmi vállalatról, akár csak valamely fővárosi lakos címét akarja megtudni, megkap a Budapesti Czim- és Lakásjegyzék-ből mindent, a mit keres. A főváros területén való könnyű eligazodást szolgálja nemcsak az utcák és a terek jegyzéke, hanem a kötethez mellékelt rendkívül szemléletes, pontos és szép kiállítású térkép is. Nemcsak a legnagyobb magyar könyv ez, hanem a leghasznosabb is, nincs az a budapesti ember, vagy Budapestre kerülő vidéki vagy idegen, a ki rá ne szorulna s kitűnő hasznát ne venné. Az új kötet most már a XXVII. évfolyam; huszonhét kötete, mint valami föltétlen hitelességi grafikon mutatja Budapest fejlődését egy emberöltő alatt. Ára 32 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Hősi halált haltak: A zalaegerszegi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvétség tisztikara gyászlapon tudatja, hogy kartárs, FISCHER ALFRÉD, pénzügyi szántiszt, novai járási számvéve, a 800. honvédegyalgezered tartalékos hadnagya, 25 éves korában, a harczeritén szerzett sebesülése következtében, Csernovitzban. — A budapesti 80. honvédegyalgezered tisztikara gyászlapon jelenti, hogy bajtársai CSÁSZÁR GÉZA hadnagya, REICH ENRÉ tartalékos hadnagya, BORBÉLY DESZÓ tartalékos hadapród, RÁVÉSZ GYÖRGY hadapród és ÖSTERREICHER GÉZA tartalékos hadapród-jelölt őrmester, a Rance-tól keletre fekvő magaslaton vívott ütközetben. — IVASKÓ LAJOS, beregázai főgimnáziumi tanár, a 11-ik honvédegyalgezered főhadnagya, az északi harczeritén. — Dr. BREUER SIMON, a 6. kö-

zös gyalgezered önkéntese, a pécsi csapatkórházban a katonai szolgálat alatt szerzett betegsége következtében. — FESZLER KÁLMÁN a harczeritén szerzett agyvesztésben Kolozsvárott, 22 éves korában. — Kalocsai csás Csány Deszó nógrádmegyéri földbirtokos, katonai szolgálatban szerzett betegségeben, 32 éves korában.

Elhunytak még a közlelbi napokban: MONDECAR KÁROLY kereskedő, Zágráb volt alpolgármestere 62 éves korában Zágrábban. Az elhunyt több éven át a zágrábi kereskedelmi és iparkamara elnöke volt. — Dr. MIKOSVITZ KANUT Bács-Bodrog vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, volt országgyűlési képviselő, szegedi királyi közjegyző 56 éves korában, Budapestben. — Kunz József kereskedelmi tanácsos, a Fővárosi Kereskedők Egyesületének elnöke, Budapestben. — KENTRÉSZ BERTALAN, Nyiregyháza rendőrfőkapitánya, 62 éves korában. — KOLOZSVÁRY KIS SÁNDOR földbirtokos 59 éves korában, Kiskunhalasban. — KOVÁCS ANTAL utradalmi főerdész Polhorán 50 éves korában. — Ifjabb SZÉKY GÉZA törökországi helyettes kántor 25 éves korában.

Lembényi HANKÓ ANTALNÉ, szül. krakkói és szucsovai Krakowinsky Károlia, Karcfalván. — STESSEL GYULÁNÉ, szül. Popovitch Hermína 70 éves korában, Egerben. — Özy, szolnoki JÁRMY ELEKNÉ, szül. nagykálói Kállay Zsuzsánna 79 éves korában, Debreczenben. — DUBÁNYI AMÁLIA 63 éves korában, Gyulán. — CSERNYÁK ERNŐNÉ, szül. Pawlaccsek Mária, 44 éves korában, Budapestben. — SZATTINGER ALFRÉDNÉ, szül. Kossovich Erzsébet nyug. fővárosi tanítóé, Rákosligeten. — PRAZNOVSZKY GÉZÁNÉ, szül. Lázár Flóra Budapestben. — Földvári szendrői SIKORSZKY SZILÁRDNÉ, szül. Tóth Zsófia Albertin 49 éves korában.

EGYVELEG.

* A gyűrű és a vadmacska. A németországi rossiteni ornithologiai állomás nemrég egy kicsiny gyűrűvel körülvett fecskelábat kapott ajándékba. A gyűrűn a 9358-as szám olvasható. A beküldő vadász jelentette, hogy a gyűrűt és fecskelábat egy vadmacska gyomrában találta, a melyt a Harz hegyeigben lőtt. A 9358-as számból megállapították, hogy a gyűrűvel a Rembergi ornithologiai állomás jelölt meg egy fecskét, mielőtt nyár végén költözni indult. A szegény állatot elkapta egy vadmacska és megette, de a gyűrűs lábszárát nem bírta megemészteni.

MATTONI-FELE
GISSHÜBLER
természetes
égyvényes
SAVANYÚVIZ.

Csizi viz
anyagcsere előmozdítására
leghasznosabb rádiómos ma-
gys jód-bróm tartalmú
ásványvizet gyermekeknek,
sebesültnek, gyomorbeteg-
eknek, idegességek ajánljuk.
Ismeretét küld a fürdő-
igazgatóságnak Cserföldön.

Milyen lesz Európa térképe

a központi hatalmak végleges győzelme után
és milyennek szerelné azt az entente látni?

E térképeket tartalmazza a Magyar Földrajzi Intézet r.-i. kiadásában megjelent

1916. ÉVI ZSEBATLASZ

melyben ezenkívül 25, a háborúval kapcsolatos, mindenkit érdeklő földrajzi, közgazdasági, politikai és statisztikai vonatkozású közlemény, naptár, 11 szöveg közé nyomott és 4 nagy, hat színben nyomott térkép is van. Ezek:

1. Olaszok által követelt területek térképe.
2. Egész Olaszország térképe.
3. Galicia térképe.
4. Bulgária, Szaloniki és környéke térképe.

Ára 3 korona.

Megrendelhető: A Franklin-Társulat MÉHNER VILMOS-féle könyvkiadóhivatalából, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

Katonáinknak kedves meglepetést
nyújt a Wagner-féle szálharmonos, mely
nemcsak hangokkal van ellátva, könnyű
és rendkívül erős hangu.
A legjobb tábori hangszer.
Bárki egy fél óra alatt jól játssza rajta kup-
lét, magyar nótát és más szendrabokat.
Ára: 4, 5 és 6 korona. — Kapható:
«Hangszer-Király»-nál
Budapest, József-körút 15.
Herrndorf utca 11. sz.

Vadászsportot űző hadbavonultak

hozzátartozói rendeljék meg részükre a

„NIMRÓD” KÉPES VADÁSZLAPOT

(állandó havi melléklete)

„A vadászab”

czímű kynologiai szaklap), melyet utá-
nunk küldünk a harczeritén, kórházba,
üldülőtelepre. — Nagy örömet és szel-
lemi szórakozást nyújtanak vele vadász-
hozzátartozóinknak odakünn a fronton.

A «Nimród» megjelenik minden hó
1-én, 10-én és 20-án. Előfizetési ára
(«A vadászab» cz. melléklettel együtt)
egy évre 12 K, fél évre 6 K, negyed évre 3 K

Mutatványasokat szívesen küld a „Nimród” szerkesz-
tőség és kiadóhivatal, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

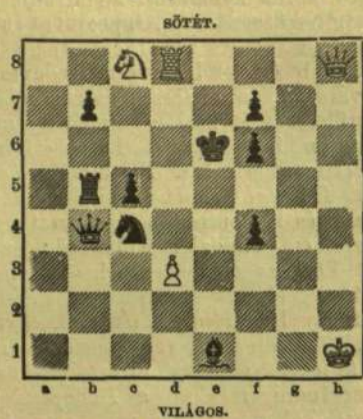
* **Gyalog Pétervárról Pekingbe.** Manapság már annyi a világ körül gyalogszerrel utazó ember, hogy nem is érdemes róluk megemlékezni. Kivétel azonban Nikolovna Anna, egy pétervári orosz tanítónő, aki 1910-ben egyesgyedül, gyalog indult Pekingbe és oda másfél év múlva, temérdek viszontagság után meg is érkezett. A siker felbátorította a ritka erélyű hölgyet, a ki aztán gyalog bejárta China nagy részét és Tibetet is. Visszatérve Pétervárra, előadást tartott utjáról. Előadásának legjellemzőbb része bizonyosan az, hogy mindenütt vendégszeretleget fogadták, csupán az angol gyarmatosok voltak ridegek hozzá.

Alkotó- és életerőt nyer az ember, rendszeres emésztés folytán, ezt pedig, az ételnek jó megrágása által. Azon czéliből, hogy a magunkhoz vett szilárd ételeket kellő formában juttathassuk a gyomorba, elsősorban jó állapotban levő fogakra van szükségünk. A fogak ápolása tehát elsőrangú fontosság. Aki a száj- és fogak tisztítására naponta reggel és este a Kalodent fogkrémet használja, az a legbehatóbb fog- és szájpótlást végzi.

Üzenet a táborból... czimmel könyvkiadás-tól szép dalt írt Sas Náci. Ezt, valamint a Három hervadt róza kezdetű esodaszép nótát, melynek szerzője szintén Sas Náci, egy Táboriúrnél című magyar háborús szkecske foglalta, adta le ifj. Berkes Béla udvari szigányprimás művészi kísérete mellett, mely érzéssel és becsülettel magyar szívről, a közönség legkedvesebb nótása: Király Ernő. Soha még magyar háborús lemez olyan hatást nem váltott ki hallgatóból, mint a Táboriúrnél című Columbia hanglemez. Prózájának minden szava, a búbjóság Sas Náci nótáinak minden hangja fejlethetetlenül szép és mélyen, kiirthatatlanul véssződik szívünkbe. A Táboriúrnél című lemez kizáróan Wágner 'Hangszer-királyné' (Budapest, VIII., József-körút 15.) kapható. Árjegyzék ingyen.

SAKKJÁTÉK.

2995. számú feladvány Sponer Andortól, Kakasalomnic.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

Szerkesztői üzenetek.

Ábránd. A vörös ürdög és a fehér angyal. Naiv apróságok, irodalmi értékük nincs, de kedves virágai egy finom léleknek.

Jajszó. A háború végén. Az első sző üres bombaszit, a másik olyan képpel mondja a semmit, mintha valami mélyet és fontosat mondana.

A távozó után. Hazatérve. A hágón. Németes izü dalocsók, de sem a hangulat, sem a forma művészete nem elég erős bennük.

Felölös szerkesztő: **HOITSY PÁL.**

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármege-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

Magyar királyi államvasutak igazgatóság.

17717/1916.

A. I. Pályázati hirdetmény.

Önműködő készülékeknek (automatáknak) a m. kir. államvasutak és az általuk kezelt helyi érdekű vasutak állomásain 1916. évi május hó 1-ától 1926. évi április hó 30-áig kizárólagos joggal való felállítására és üzemben tartására nyilvános pályázatot hirdetünk a következő feltételek mellett:
1. A m. kir. államvasutak és az általuk kezelt és a jövőben kezelésük alá kerülő helyi érdekű vasutak állomásain a közönség részére szánt és az általunk kijelölt területeken mintegy 1300-1350 állomáson állítható fel automata.
2. A felállított automatákkal csak hazai ipartermékeket

szabad árusítani. Az automatákat — amennyiben ilyeneket a magyar ipar is készít, egyenlő vagy nem lényegesen eltérő ár és minőség mellett hazai iparnál kell beszerezni.

3. Az automaták felállítására kizárólagos jogot nyert vállalkozó köteles az általunk megnevezendő állomásokon a szükségeseknek megfelelő mennyiségű, dejes éremvizsgálóval és szárazbőlgőzővel felszerelt jegyszolgáltató automatát díjmentesen használatra rendelkezésünkre bocsátani és jókárban tartani, aminek ellenértékét állomásként ugyanannyi írá automatát bérfizetés nélkül állíthat fel.

Jegyszolgáltató automata ez időszertit összesen 33 drb van állomásainkon elhelyezve, ezeknek díjmentes jókárban tartására szintén kötelezettséget kell vállalni.

Nagy súlyt helyezünk egyébként is arra, hogy minden felállított készülék mindenkor jókárban tartassék, rozoga, vagy piszkos automatát az állomásokon megkövetelt rend és csán érdekében is meg nem tartunk.

4. Ajánlattevő ajánlatában megnevezni tartozik, hogy egy-egy felállított automatáért évről évre mekkora bérösszeget hajlandó fizetni és hogy az első év végéig hány automata felállítására vállal kötelezettséget.

Megjegyezzük, hogy az időszertit felállítva levő automaták számánál kevesebb a szerződés megkötésének időpontjában sem állítható fel.

Felentleg mintegy 1293 drb automata van elhelyezve állomásainkon.

Mint hogy a bérösszeget automatánként kell fizetni, a bérösszeg a tényleg felállított automatáknak napári érvényesítésétől történő számszerű megállapítása után, minden napári érvényesítés végén válik esedékessé, megjegyezve, hogy a vállalkozó tartozik a megajánlott bért az érvényesítés folyamán felállított minden automata után teljes összegben megfizetni, tekintet nélkül arra, hogy az automatát érvényesítés közben mikor állította fel.

5. Az automaták felállítását magyar, illetve Horvát-Szalvonorzágok területén horvát nyelvűnek kell lenni, emellett külön engedélyünkkel más nyelvű fordítások is alkalmazhatók.

Az automaták kezelésével az ajánlattevő felelősségére és veszélyére önként vállalkozó állomási alkalmazottakat is meg lehet bízni, előre megállapított mérsékelt jutalék ellenében.

6. Ajánlattevő tartozik legkésőbb az ajánlat benyújtására meghatározott napot megelőző nap déli 12 óráig 10,000 azaz Tízezer korona bánámpénzt készpénzben, vagy övadékképes értékpapírban a m. kir. államvasutak központi főpénztáránál (Andrássy-út 75. földszint) letenni, mely összeg az ajánlat elfogadása esetén mint kötbér, a kötbér szerződés lejártáig a m. kir. államvasutak őrészetében marad.

7. Az 1 koronás okirattal helyleggel ellátott ajánlatot, melyhez a bánámpénz letételéről szóló elismervényt nem kell csatolni, lepecsételt borítékban 'Ajánlat a 17717/1916. számhoz, automatáknak az állomásokon való felállítására' felirattal ellátva legkésőbb 1916. évi március hó 31-én déli 12 óráig a m. kir. államvasutak igazgatóságánál (VI., Andrássy-út 73. l. em. 40) kell benyújtani. Előzőbe beérkezett vagy oly ajánlatot, melyet bánámpénz letétele nélkül nyújtott be, nem fogunk figyelembe venni.

8. A m. kir. államvasutak igazgatósága fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlattevők közt szabadon választ-hasson, esetleg egyik ajánlatot se fogadja el és új pályázatot hirdethessen.

Budapest, 1916. évi február hó.

A m. kir. államvasutak igazgatósága, Utánnyomás nem díjazatik.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 6-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Február.

HÁBORÚS STRÓFÁK
Irtá **RADÓ ANTAL**
E versek háborús költészetünk legértékesebb termékei közül valók.
(Magyar Könyvtár 803. szám.)
Ára 30 fillér
Kapható minden könyvkereskedésben.

Alapítva 1810-ben. **Haltenberger Béla Kassa**
ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.
A GYÁR TELJES ÜZEMBEN VAN.
Gyász esetben ruhafestés feketére és egyenruhák tisztítása soronkivül.

LOHR MÁRIA
(KRONFUSZ) Fiókok: II. Fő-ú. 27. IV. Eskü-út, Kaszkod-ú. 4. V. Herminod-ú. 4. VI. Teréz-körút 39. Andrássy-út 16. VIII. József-út 12.
GYÁR és FÜZLET: VIII., Baross-ú. 85.
Telefon: József 2-37.

ROZSNYAY PEPSIN BORA.
Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer **étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség** ellen.
Étkezés közben véve, megóv a **gyomortherheléstől.** Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
Kapható: minden **gyógytárban** valamint **Rozsnyay Mátyás** Arad, Szabadság-tér 8.

811 szám jelent meg eddig a **Magyar Könyvtár-ból.** Szerkeszti **RADÓ ANTAL**
Márciusi sorozat:
Ludwig Ganghofer **A zarándokút** Fordította Fendek Marcell 810-811. sz. Ára 60 fillér.
Kenedi Géza **Naiv emlékiratok** 809. sz. Ára 30 fillér.
A világháború naplója VIII. füzet: Az 1915 június-júliusi események 785-786. sz. Ára 80 fillér.
Kaphatók minden könyvkereskedésben.

Az **ISMERETTERJESZTŐ KÖNYVTÁR**
A modern természettudomány és technika legnagyobb vívmányainak ismertetői kiváló szakemberek tollából, mindenki számára érthető módon. Új köteteink
A MODERN KÉMIA
a címe.
A kémiai tudomány fontossága még sohasem vált annyira mindenki számára érthetővé, mint most, amikor a háborúban elért sikereinkben oly nagy része van a német kémiai tudomány óriási fejlettségének. A háború eredményeképp bizony várható a kémia iránti érdeklődés nagy fellendülése s ezért épen jókor, aktuálisan jelent meg e kötet, amely a kémia eddigi eredményeinek nagyon népszerű, mindenki számára megérthető s mégis teljesen tudományos színvonalon álló összefoglalását adja. A könyvet, melynek szövegét sok érdekes kép és ábra illusztrálja, egy kiváló magyar szakember, **Unger Emil dr. ford. Phily C. James** nagyhírű munkájából Franklin-Társulat kiadása.
Ára kötve 8 K.
Megrendelhető: **LAMPEL R. könyvkereskedése** (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál **Budapest, VI., Andrássy-út 21.** és minden könyvkereskedésben.

MARDOCHEUS
Irtá **Berczellény Gajary Böske.**
Ára 1 korona 50 fillér.
Megrendelhető: **LAMPEL R. könyvkereskedése** (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál **Budapest, VI., Andrássy-út 21. szám** és minden könyvkereskedésben.

AKIK SZERETIK GYERMEKEIKET, FIZESSENEK ELŐ SEBŐK ZSIGMOND és BENEDEK ELEK
JÓ PAJTÁS
képes gyermeklapjára.
A **JÓ PAJTÁS** érdekes, mert elbeszéléseit, regényeit, meséit, verseit a legjobb magyar írók írják a gyermekek számára.
A **JÓ PAJTÁS** tartalma gazdag, mert minden számában megvan minden, amit a gyermek olvasni szeret.
A **JÓ PAJTÁS** szép, mert képei: jeles magyar művészek rajzolják.
A **JÓ PAJTÁS** minden héten megjelenik, mindig új, egyre kedvezőbb tartalommal.
A **JÓ PAJTÁS** minden karácsonyra gazdag tartalmú és díszes kiállítású almanach chál lepi meg olvasóit.
A **JÓ PAJTÁS** rejtvényeinek megfejtői értékes könyvjutalmakat nyerhetnek a soroláson.
A **JÓ PAJTÁS** olcsó, mert előfizetési ára negyedévre csak 2 korona 50 fillér.
Előfizetéseket elfogad minden könyvkereskedésben. Magyarországon ingyen küld mindenkihez, aki kér: **A JÓ PAJTÁS** kiadóhivatala Budapest, VI., Egyetem-utca 4.

Kultura és Tudomány
minden kötete a modern gondolkodás kiváló terméke.
1. **Széchenyi eszmevilága. I. Gaal Jeud, Beibhy Zsolt, Probászka Ottokár, Kenessey Béla, gróf Vay Gáborné, gróf Andrássy Gyula tanulmányai.** Kötve K 1.60
2. **A szikratáviró. A Slaby tanárnak a német császár előtt tartott felolvasásai után átdolgozta Kreuzer Géza mérnök.** Kötve K 1.20
3-4. **A természettudomány fejlődésének története. Két kötet. Irtá Wilhelm Bölsche, ford. Schöppin Aladár.** Kötve K 2.40
5. **Kant-Breviarium. Kant világnézete és életfelfogása. A művelt ember számára, Kant irataiból összeállította dr. Gross Félix, ford. dr. Polgár Gyula.** Kötve K 1.60
6. **Az emberiség jövője. Irtá Heinrich Lhotzky, fordította Schöppin Aladár.** Kötve K 1.20
7. **A vagyon tudománya. Irtá I. A. Hobson, fordította dr. Sidó Zoltán.** Kötve K 2.—
8. **A szociológia vázlata. Irtá G. Palante, ford. dr. Mikes Lajos.** Kötve K 1.60
9. **A tömegek lélektana. Irtá Le Bon, ford. Balla Antal.** Kötve K 2.—
10. **Rodin beszélgetései a művészetéről. Összegejtötte Paul Gsell, ford. Farkas Zoltán.** Kötve K 1.20
11. **Henri Bergson filozófiája. Irtá René Gillouin, ford. Farkas Zoltán.** Kötve K 1.20
12. **Széchenyi eszmevilága. II. kötet. Irtá Apáthy István, Imre Sándor, Pauler Akos, Zsilinszky Mihály, Márki Sándor, Gaal Jenő tanulmányai.** Kötve K 1.60
13. **A francia irodalom főirányai. Irtá G. L. Strachey, angolból ford. Schöppin Aladár.** Kötve K 1.60
14. **A világegyetem élete. Irtá Svante Arrhenius, fordította Polgár Gyula.** Kötve K 2.—
15. **Az ember helye a természetben. Irtá Lenhossék Mihály dr. Kötve K 1.60**
16. **Az élet értelme és értéke. Irtá Rudolf von Eucken, ford. Schöppin Aladár.** Kötve K 2.—
17. **A gondolatszabadság története. Irtá J. B. Bury, ford. Balog Gábor.** Kötve K 2.—
Megrendelhetők: **LAMPEL R. könyvkereskedése (WODIANER F. és FIAI) R.-T.-nál** Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

A legjobb és legpontosabb magyar nyelvű HÁBORÚS TÉRKÉPEK
1. **Európa** háborús kézitérképe a szövetséges, ellenséges és semleges államok külön színezésével, 42x50 cm nagyságban, 6 színben nyomva K —40
2. **Oroszország** háborús kézitérképe 4 színben nyomva, 42x50 cm nagys. € —30
3. **Galicia** háborús térképe több színben nyomva € —60
4. **Nyugat-Oroszország** háborús kézitérképe 6 színben nyomva, 42x50 cm nagyságban az összes helynevekkel € —80
5. **Olasz** háború kézitérképe, színes € 1—
6. **Bolgár** hadszíntér és a Dardanellák térképe, színes € 1—
7. **Közép-Európa** térképe zsebalakban, színes € 1:50
8. **Európa** háborús falitérképe, 92x120 cm nagyságban, 5 színben nyomva € 2.—
9. **Balkán félsziget** nagy falitérképe, 100x160 cm nagyságban nyomva, hegy-vízrajzi és politikai kiadás € 3—
10. **A világ** háborús térképe, 200x96 cm nagyságban, 5 színben nyomva € 5—
E térképeket szállítja a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel, ha a rendelés a 4 koronát meghaladja
a Franklin-Társulat **MÉHNER VILMOS-féle** könyvkiadóhivatala Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

TARTALMA

OLASZORSZÁG.
Egységes Olaszország.
Olaszország és Ausztria-Magyarország.
Itália Irredenta.
Trentino.
Olasz felfogások Fiumeről.
Olasz-Magyar vonatkozások.
Földközi- és Adriai-tenger.
Imperializmus.
A római kérdés.
Germanophobia.
Német tőke és munka Olaszországban.
Gazdasági háború Olaszországban.
Az olasz népjellem Olaszországi szép Helénal.
A Hármass Szövetség.
A Hármass Szövetség Fikéje volt!
Olaszország háborúba megy.
A szakítás.
A hadüzenet olasz indoklása.
Olaszországot «barátai» viték a világháborúba.

Ruttkai Ruttkay Vilmos új könyve:

A VILÁGHÁBORÚ

Olaszország, a Balkán és Ausztria-Magyarország

A szerző ebben a könyvben komoly tanulmányok alapján a monarchiának Olaszországhoz és a Balkán államaihoz való viszonyát fejtegeti, végül pedig rámutat arra a fontos szerepre, mely a monarchiára vár. Rendkívül sok tanulságot meríthetünk e könyvből, mely a magyar háborús irodalom egyik legértelmesebb terméke.

A Franklin-Társulat kiadása Ára 6 korona

Kapható:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-l.-nál Budapest, VI. ker. Andrassy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

TARTALMA

A BALKÁN.
Az olasz hadüzenet hatása a Balkánon.
Olaszország és a Balkánpolitika útvesztője.
Oroszország törekvései Romániában.
Szerbiai problémák
A bolgár-szerb ellentét és a makedon kérdés.
Bulgária és Oroszország.
Az albánok és az Adriaprobléma.
Görögország szerepe a világháborúban.
A Török-Birodalom múltja és jövője.
A Balkánpolitika a világ-háborúban.
KÖZÉP-EURÓPA ÉS A KELET SZÖVETSÉGE.
Háború és béke között.
Balkán-tanulmányok.
Közép-Európa és a Kelet Szövetsége 1916...

Megjelent az
1915. évi törvénycikkek
tartalmazó

CORPUS JURIS HUNGARICI

Kiegészítő kötete úgy a milleniumi nagy Corpus Juris (Magyar Törvénytar), mint a Hatályos Magyar Törvények gyűjteményeinek.

Ára füzve =
7 K,
fekete v. barna félbörkötésben
:: **10 K.**

A Franklin-Társulat kiadása.

Kapható minden könyvkereskedésben.

MEGJELENT

a **Budapesti**

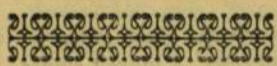
Czím- és Lakásjegyzék

XXVII. 1916. XXVII. ÉVFOLYAM.

Ára vászonkötésben 32 korona.

Kiadja a Franklin-Társulat.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Magyar Könyvtár **A FRONTRA!**

10

füzet; tartalmaz

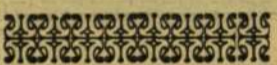
64

kitűnő elbeszélést és

3

koronába kerül, tábori csomagolással együtt.

Mindenütt kapható!

Olvassa a **hirdetéseket**

AZ AËRO

A repüléssel, léghajózással és a mótorsportok minden ágával foglalkozó egyedüli magyar folyóirat.

Minden számában érdekes és Különösen figyelemre méltók eredeti fényképfelvételeket közl. A léghajózás eseményeiről, fejlődéséről és céljairól kitűnő és könnyen érthető népszerű cikkek tartalmaz. * Különösen figyelemre méltók a léghajózás és repülés hadi alkalmazásáról írott közleményei, valamint az ifjuság számára külön fenntartott kisrepülőgép (modell) rovata. *

Mutatványszámokat a kiadóhivatal szívesen küld

Budapest, I. ker., Retek-utca 46. sz.

RENDELÉSNEK SZÍVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI

VASÁRNAPI UJSÁG

12. SZ. 1916. (63. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.**

BUDAPEST, MÁRCZIUS 19.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldj is esatolandó.

AZ ISONZÓ GÖRZNÉL. — Balogh Rudolf, a harcstörre kiképzett munkatársunk felvétele.